

ТИПОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ ВІД ПРИВЛАСНЕННЯ КОШТІВ І МАЙНА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ФІНАНСУЮТЬСЯ ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

2019

Державна служба
фінансового
моніторингу України

ТИПОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
«ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ ВІД
ПРИВЛАСНЕННЯ КОШТІВ І МАЙНА
ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ІНШИХ
СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ФІНАНСУЮТЬСЯ ЗА РАХУНОК
ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державної служби
фінансового моніторингу України
24.12.2019 № 159

Типологічне дослідження
«Відмивання доходів від привласнення коштів і майна
державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансують-
ються за рахунок державного та місцевих бюджетів»

Друк та переклад англійською мовою здійснено за підтримки
Координатора проектів ОБСЄ в Україні

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

Погляди висвітлені у цьому звіті не обов'язково відображають офіційну позицію Координатора проектів ОБСЄ в Україні.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I.	
ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	7
1.1. Базовий закон з питань публічних закупівель	8
1.2. Органи державного регулювання та контролю у сфері публічних закупівель	8
РОЗДІЛ II.	
ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ	11
2.1. Сфера публічних закупівель в цифрах	12
2.2. Інформація щодо розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів	14
2.3. Управління корпоративними правами держави	16
2.4. Об'єкти державної власності, що мають стратегічне значення	18
РОЗДІЛ III.	
АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТА МОНІТОРИНГУ	19
3.1. Система ризик індикаторів неефективності проведення процедури закупівлі або ризик обмеження конкуренції	20
3.2. Моніторинг публічних закупівель Державною аудиторською службою України	22
3.3. Аналітичні інструменти для контролю та моніторингу публічних закупівель	24
3.4. Аналітичні інструменти для дослідження руху коштів	29
3.5. Аналітичні інструменти для дослідження учасників	30
РОЗДІЛ IV.	
МЕТОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРОТИДІЇ	33
РОЗДІЛ V.	
СТАТИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	39
5.1. Інформація стосовно кримінальних правопорушень	40
5.2. Інформація стосовно розгляду судами справ	48

РОЗДІЛ VI.

ФІНАНСОВІ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ТИПОЛОГІЇ ВІДМИВАННЯ КОШТІВ	51
6.1. Відмивання коштів отриманих з державного та місцевих бюджетів	53
6.2. Відмивання злочинних доходів в паливно-енергетичному комплексі	60
6.3. Відмивання злочинних доходів у оборонно-промисловому комплексі	62
6.4. Відмивання злочинних доходів у сфері державного управління майном	70
6.5. Відмивання злочинних доходів у сфері проєктування, будівництва, транспорту та експлуатації інфраструктурних проєктів	73

РОЗДІЛ VII.

ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СПОСОБИ ПРИВЛАСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ	77
--	----

ВИСНОВОК	80
--------------------	----

ДОДАТОК. ДОВІДНИКИ ТА КЛАСИФІКАТОРИ	81
---	----

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

Держфінмоніторинг	Державна служба фінансового моніторингу України
АМКУ	Антимонопольний комітет України
Держаудитслужба	Державна аудиторська служба України
ЄДР	Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань
Закон про запобігання та протидію	Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»
Закон з питань реєстрації осіб	Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»
КБВ	кінцевий бенефіціарний власник
КК України	Кримінальний кодекс України
ПО	правоохоронні органи
СПД	суб'єкт підприємницької діяльності
ФОП	фізична особа – підприємець

ВСТУП

Сучасним суспільствам притаманні різноманітні ризики, що суттєво впливають на результати діяльності як приватних підприємств, так і органів державного управління, а також місцевого самоврядування. Ефективна система державного управління є одним з основних факторів конкурентоспроможності держави та передумовою європейської інтеграції України.

Бюджетна сфера є життєво необхідною сферою економічних відносин, оскільки безпосередньо пов'язана з процесом формування, розподілу та контролю за використанням бюджетних коштів. Від законності цих відносин залежить ефективність реалізації державних соціальних програм, спрямованих на задоволення основних потреб населення та забезпечення належних умов життя.

Разом з цим, бюджетна система України залишається досить привабливою для незаконних посягань. Злочини в цій сфері займають суттєву частку в структурі економічної злочинності. Виявлення злочинів, пов'язаних з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевого бюджетів, є складним процесом, і потребує оперативного реагування та злагодженої роботи усіх державних та правоохоронних органів, учасників системи з протидії відмиванню злочинних доходів.

Вивчення різноманітних способів вчинення злочинів у бюджетній сфері, визначення корупційних зв'язків, виявлення сучасних елементів з підготовки та приховування таких злочинів дозволить сформувати дієвий механізм протидії злочинам у сфері державного фінансування, пов'язаним з нецільовим використанням бюджетних коштів.

Метою даного дослідження є аналіз та узагальнення ризиків у бюджетній сфері, виявлених типових схем та механізмів відмивання злочинних доходів, пов'язаних з розкраданням та нецільовим використанням бюджетних коштів.

У типологічному дослідженні використано практику Держфінмоніторингу та інших учасників національної системи фінансового моніторингу.

РОЗДІЛ І.
ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА
ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ
ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

1.1. Базовий закон з питань публічних закупівель

Відносини, що виникають у сфері здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади, регулюються Законом України «Про публічні закупівлі».

Зазначений закон регулює питання державного регулювання та контролю у сфері закупівель, загальні умови здійснення закупівлі, питання проведення відкритих торгів, питання проведення конкурентного діалогу та переговорної процедури закупівлі, основні вимоги до договору про закупівлю та відповідальність у сфері публічних закупівель.

1.2. Органи державного регулювання та контролю у сфері публічних закупівель

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

(далі – Мінекономіки) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Мінекономіки є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державних та публічних закупівель.

Основними функціями Мінекономіки є розроблення і затвердження нормативно-правових актів, необхідних для виконання Законом України «Про публічні закупівлі», аналіз функціонування системи публічних закупівель, узагальнення практики здійснення закупівель, у тому числі міжнародної, вивчення, узагальнення та поширення світового досвіду з питань закупівель, взаємодія з громадськістю з питань удосконалення системи публічних закупівель, організація нарад та семінарів з питань закупівель та міжнародне співробітництво у сфері закупівель.

Державна казначейська служба України (далі – ДКСУ) уповноважена на здійснення контролю за дотриманням розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог законодавства у сфері закупівель в частині наявності, відповідності та правильності оформлення документів. У даному контексті йдеться про річний план закупівель, звіт про результати проведення процедури закупівлі та договір про закупівлю.

Статтю 7 Законом України «Про публічні закупівлі» передбачено, що до моменту реєстрації договору та наступної його оплати ДКСУ зобов'язана здійснити перевірку документів на предмет їх наявності та відповідності вимогам законодавства шляхом їх самостійного перегляду в електронній системі закупівель.

Державна аудиторська служба України (Держаудитслужба)¹

З 27.01.2018 року набрав чинності Закон від 21.12.2017 № 2265-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законів України щодо здійснення моніторингу закупівель».

Тепер, моніторинг закупівель здійснює **Держаудитслужба**, та її територіальні органи шляхом здійснення моніторингу публічних закупівель на всіх стадіях закупівлі: від оголошення до укладення договору, а також його виконання. Моніторинг закупівлі здійснюється протягом проведення процедури закупівлі, укладання договору про закупівлю та його виконання. Слід зауважити, що моніторинг закупівлі не проводиться на відповідність тендерної документації вимогам частини четвертої статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі».

Рішення про початок моніторингу закупівлі приймає керівник органу державного фінансового контролю або його заступник за наявності однієї або декількох із таких підстав:

- 1) дані автоматичних індикаторів ризиків;
- 2) інформація, отримана від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, про наявність ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель;
- 3) повідомлення в засобах масової інформації, що містять відомості про наявність ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель;
- 4) виявлені органом державного фінансового контролю ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель;
- 5) інформація, отримана від громадських об'єднань, про наявність ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, виявлених за результатами громадського контролю у сфері публічних закупівель відповідно до статті 9 Закону України «Про публічні закупівлі».

Для аналізу даних, що свідчать про ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, можуть використовуватися:

- інформація, оприлюднена в електронній системі закупівель;
- інформація, що міститься в єдиних державних реєстрах;
- інформація в базах даних, відкритих для доступу центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю;
- дані органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, замовників та учасників процедур закупівель, що можуть бути отримані органами державного фінансового контролю у порядку, встановленому законом.

¹ У грудні 2019 року Урядом розпочато реформу Державної аудиторської служби України шляхом її трансформації у Офіс фінансового контролю.

Антимонопольний комітет України

Антимонопольний комітет України є органом оскарження. Порядок оскарження процедур закупівель визначений статтею 18 Законом України «Про публічні закупівлі».

Скарги розглядає Постійно діюча адміністративна колегія з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель Антимонопольного комітету України, яка складається з трьох державних уповноважених. Будь-які скарги в рамках публічних закупівель подаються виключно у формі електронного документа через електронні майданчики в системі ProZorro.

Рахункова палата України

Рахункова палата відповідно до повноважень, передбачених статтею 7 Закону України «Про Рахункову палату України», здійснює фінансовий аудит та аудит ефективності щодо надходжень до державного бюджету податків, зборів, обов'язкових платежів та інших доходів, проведення витрат державного бюджету, здійснення закупівель за рахунок коштів державного бюджету та виконання державних цільових програм, інвестиційних проєктів, державного замовлення, надання державної допомоги суб'єктам господарювання за рахунок коштів державного бюджету тощо.

Статтею 13 Закону України «Про Рахункову палату України» визначено особливості здійснення державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) щодо виконання державного замовлення та здійснення закупівель.

При здійсненні державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) за ефективністю використання коштів державного бюджету, передбачених на виконання державного замовлення, Рахункова палата України досліджує та оцінює систему правових, організаційних і фінансових засад державного замовлення, ефективність формування та виконання державного замовлення.

Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) щодо здійснення закупівель за рахунок коштів державного бюджету проводиться Рахунковою палатою України стосовно всіх стадій закупівель і включає перевірку та аналіз законності та ефективності здійснення закупівель, дотримання передбачених процедур, оцінку своєчасності отримання товарів, послуг та проведення робіт, а також аналіз стану прозорості та додержання встановлених принципів здійснення закупівель.

РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ

2.1. Сфера публічних закупівель в цифрах

За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, з лютого 2016 року² та станом на кінець 2018 року, всього в електронній системі закупівель зареєстровано близько **35 тис** організаторів закупівель та понад **210 тис** учасників закупівель³.

Оголошено **2,7 млн** закупівель очікуваною вартістю майже **2,1 трлн грн**, з яких:

- **458 тис** надпорогових закупівель з очікуваною вартістю **1,6 трлн грн**;
- **784 тис** допорогових закупівель з очікуваною вартістю майже **235 млрд грн**;
- опубліковано **1 488 млн** звітів про укладені договори на суму **210 млрд гривень**.

2018 рік

За 2018 рік за даними електронної системи закупівель було оголошено **1 252 млн** оголошень про проведення закупівель, з яких:

- **230,6 тис (18%)** склали оголошення про проведення надпорогових закупівель;
- **237,5 тис (19%)** допорогових закупівель;
- **783,7 тис (63%)** опубліковано звітів про укладені договори.

Таким чином, у 2018 році проведення допорогових закупівель за кількістю склало **82%** всіх оголошених закупівель в електронній системі закупівель.

Загалом кількість оголошень про закупівлі зросла на **22%** у порівнянні з 2017 роком. Разом з тим, частка оголошень про проведення відкритих торгів зросла на **38%**, звітів про укладені договори збільшилось на **36%**. При цьому зменшилась кількість оголошень про проведення допорогових закупівель на **14%**.

Замовники та учасники закупівель

Кількість замовників, які були активні та провели свої закупівлі у 2018 році, становила понад **28 тисяч**.

Найбільша кількість замовників закупівель зосереджена в Київській області та м. Київ, Дніпропетровській, Донецькій, Львівській, Одеській та Харківській областях, а найменше – в Чернівецькій, Луганській, Волинській та Тернопільській областях. Загалом в 2018 році активних учасників було близько **148 тис** (у порівнянні з 2017 роком їх кількість збільшилась на **16%**).

Аналіз активності учасників за методами закупівель в оголошених закупівлях 2018 року показує, що найбільша їх кількість взяла участь у процедурах відкритих торгів (**37 613** учасників) та у допорогових закупівлях (**31 817** учасників), не враховуючи учасників, з якими було укладено прямі договори (**122 646**).

2 Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 166 Режим доступу: <https://bit.ly/379vXNp>

3 Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Звіт сфери публічних закупівель за 2018 рік Режим доступу: <https://bit.ly/2KMWgAo>

Таблиця. Учасники закупівель за методами закупівель

Процедура закупівлі	Кількість унікальних учасників	Приріст учасників в 2018 році у порівнянні з 2017
Процедура звітування про укладений договір	122 646	21%
Відкриті торги	37 613	14%
Допорогова закупівля	31 817	-8%
Переговорна процедура	11 869	23%
Відкриті торги із публікацією англійською мовою	5 649	-1%
Переговорна процедура (для потреб оборони)	1 141	11%

Найбільша кількість учасників у 2018 році зосереджена в Київській області та м. Київ – 27 200 активних учасників закупівель, Дніпропетровській – 10 196, Харківській – 9 219, Львівській – 7 385.

Участь іноземних компаній в українських процедурах закупівлі

Частка договорів з іноземними учасниками у 2018 році склала 0,1% (850 договорів) від загальної кількості та 9% (59,1 млрд грн) від загальної суми договорів укладених у 2018 році.

Всього в публічних закупівлях в Україні взяли участь учасники з понад 40 країн, серед яких найбільшу кількість договорів мають Чеська республіка – 124, Федеративна Республіка Німеччина – 85, Китайська Народна Республіка – 70, Сполучене королівство – 65, Російська Федерація – 61 та Сполучені Штати Америки – 60.

Крім того, найбільшими сумами договорів у 2018 році відзначилась трійка лідерів: Китайська Народна Республіка з понад 26,5 млрд грн, Французька республіка – 18,4 млрд грн та Сполучені Штати Америки – 2,2 млрд гривень.

2.2. Інформація щодо розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів

Державна казначейська служба України формує та веде Єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів і базу даних мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Станом на 03.12.2019 Державною казначейською службою України включено до Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів **72 530** установ (організацій), які фінансуються з державного та місцевого бюджету⁴.

Таблиця. Кількість установ та організацій, включених до Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів станом на 03.12.2019

Код ГУДКСУ	Найменування ГУДКСУ	Кількість установ (організацій)						Разом
		Державний бюджет	у тому числі		Місцеві бюджети	у тому числі		
			Розпорядники	Одержувачі		Розпорядники	Одержувачі	
01	ГУДКСУ в Автономній Республіці Крим	655	553	102	1 861	1382	479	2 516
02	ГУДКСУ у Вінницькій області	432	409	23	2 945	2017	928	3 377
03	ГУДКСУ у Волинській області	302	276	26	1 774	1011	763	2 076
04	ГУДКСУ у Дніпропетровській області	643	590	53	4 105	1716	2389	4 748
05	ГУДКСУ у Донецькій області	812	715	97	4 582	2219	2363	5 394
06	ГУДКСУ у Житомирській області	588	535	53	2 522	1564	958	3 110
07	ГУДКСУ у Закарпатській області	291	270	21	1 491	1058	433	1 782
08	ГУДКСУ у Запорізькій області	421	395	26	2 650	1387	1263	3 071
09	ГУДКСУ в Івано-Франківській області	386	358	28	2 359	1381	978	2 745
10	ГУДКСУ у Київській області	528	477	51	2 748	1942	806	3 276
11	ГУДКСУ у Кіровоградській області	325	300	25	1 699	1242	457	2 024
12	ГУДКСУ у Луганській області	501	463	38	2 320	1670	650	2 821

⁴ За даними Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів

Код ГУДКСУ	Найменування ГУДКСУ	Кількість установ (організацій)						Разом
		Державний бюджет	у тому числі		Місцеві бюджети	у тому числі		
			Розпорядники	Одержувачі		Розпорядники	Одержувачі	
13	ГУДКСУ у Львівській області	587	535	52	3 635	2220	1415	4 222
14	ГУДКСУ у Миколаївській області	411	385	26	1 463	1044	419	1 874
15	ГУДКСУ в Одеській області	669	628	41	2 481	1565	916	3 150
16	ГУДКСУ у Полтавській області	456	429	27	2 514	1613	901	2 970
17	ГУДКСУ у Рівненській області	337	315	22	2 150	1210	940	2 487
18	ГУДКСУ у Сумській області	368	350	18	1 813	1256	557	2 181
19	ГУДКСУ у Тернопільській області	414	390	24	1 882	1287	595	2 296
20	ГУДКСУ у Харківській області	672	629	43	2 259	1353	906	2 931
21	ГУДКСУ у Херсонській області	462	439	23	1 798	1171	627	2 260
22	ГУДКСУ у Хмельницькій області	359	336	23	1 974	1458	516	2 333
23	ГУДКСУ у Черкаській області	398	374	24	2 175	1375	800	2 573
24	ГУДКСУ у Чернівецькій області	260	244	16	995	699	296	1 255
25	ГУДКСУ у Чернігівській області	353	322	31	1 658	1251	407	2 011
26	ГУДКСУ у м. Києві	1 037	718	319	1 393	533	860	2 430
27	ГУДКСУ у м. Севастополі	170	140	30	351	197	154	521
28	ДКСУ	96	92	4	0	0	0	96
Всього установ (організацій)		12 933	11 667	1 266	59 597	36 821	22 776	72 530

Актуальна інформація щодо кількості установ та організацій, включених до Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів

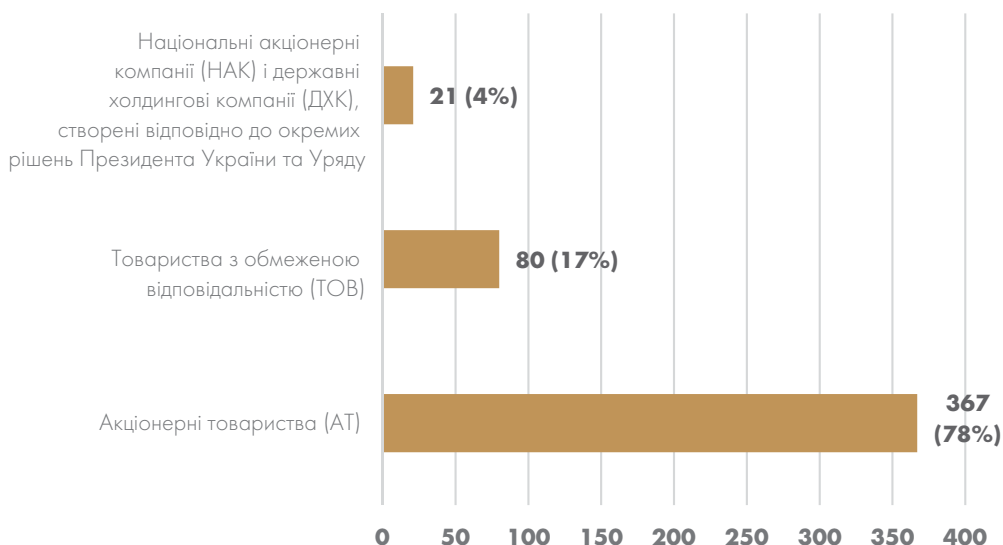
<https://bit.ly/2Mhcxhy>

2.3. Управління корпоративними правами держави

Фонд державного майна України (далі – Фонд) відповідно до Закону України «Про управління об'єктами державної власності», Закону України «Про Фонд державного майна України» та постанови Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 № 1679 «Про формування і ведення Реєстру корпоративних прав держави» забезпечує облік корпоративних прав держави, формує і забезпечує ведення Реєстру корпоративних прав держави⁵.

Станом на 1 січня 2019 року в Реєстрі корпоративних прав держави обліковано **468** господарських товариств, які мають частку держави у статутному капіталі.

Держава в особі Уряду України, Фонду, міністерств та інших центральних і місцевих органів виконавчої влади здійснює управління корпоративними правами держави в наступних суб'єктах:

Фонд здійснює управління **281** об'єктом з корпоративними правами держави (60,04 % від загальної кількості), з них з державною часткою від 50 % до 100 % – 117 об'єктами.

Міністерства та інші центральні й місцеві органи виконавчої влади здійснюють управління корпоративними правами у **187** господарських товариствах (39,95 % від загальної кількості), з них з державною часткою понад 50 % – у 139 об'єктах.

Із загальної кількості господарських товариств, які мають частку держави у статутному капіталі:

- **256** господарських товариств (54,70 % від загальної кількості) мають у статутному капіталі державну частку понад 50 %, що надає державі право контролю за їх діяльністю (контрольний пакет), з яких 145 господарських товариств (30,98 % від загальної кількості) мають державну частку 100 %;

⁵ Звіт про роботу Фонду державного майна України за 2018 рік. Режим доступу: <https://bit.ly/2PSFlhp>

- **104** господарські товариства (22,22 %) мають державну частку у статутному капіталі розміром від 25 % до 50 % (пакет, що блокує);
- **108** господарських товариств (23,07 %) мають державну частку у статутному капіталі менше ніж 25 %.

2.4. Об'єкти державної власності, що мають стратегічне значення

Перелік об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 №83 «Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави».

Зазначений перелік містить сферу об'єкта діяльності, регіон об'єкта діяльності, найменування об'єкта та код згідно з ЄДРПОУ.

Мінекономіки опублікувало на своєму сайті перелік офіційно затверджених Урядом документів, які сукупно висвітлюють стратегічне бачення щодо поведінки з державними підприємствами у підпорядкуванні центральних органів влади. Так званий «тріаж» (від англ. triage – медичне сортування) визначає, які державні підприємства в довгостроковому періоді повинні залишитись у державній власності, бути передані в концесію, приватизовані або ж ліквідовані.

На сайті доступний повний перелік **3 241** держпідприємства, розподілених по відповідних групах⁶.

Повний перелік об'єктів державної власності по групах згідно з даними моніторингу їх діяльності;

Перелік потенційних об'єктів оренди (вільних нежитлових будинків та приміщень, що не використовуються, а також цілісних майнових комплексів державних підприємств);

Перелік об'єктів державної власності, матеріально-технічна база яких розташована на території проведення антитерористичної операції, що унеможливорює здійснення ними їх основної діяльності;

Перелік об'єктів державної власності, які рекомендовано припинити шляхом реорганізації або ліквідації;

Основні засади впровадження політики власності щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки;

Перелік об'єктів державної власності, що підлягають приватизації у 2018 – 2020 роках, у тому числі тих, що можуть бути приватизовані після внесення змін до актів законодавства;

Перелік об'єктів державної власності, які рекомендовано до передачі в концесію, у тому числі тих, що можуть бути передані в концесію після внесення змін до актів законодавства, відповідно до яких ці об'єкти не підлягають передачі в концесію;

Перелік об'єктів державної власності, матеріально-технічна база яких розташована на тимчасово окупованій території, що унеможливорює здійснення ними їх основної діяльності;

Перелік об'єктів державної власності, які рекомендовано залишити у державній власності, та казенних підприємств.

Розроблений зазначений підхід є основою подальшого реформування сфери управління державною власністю та одним із зобов'язань, які Україна взяла на себе в рамках домовленостей із Міжнародним валютним фондом.

⁶ Режим доступу: <https://bit.ly/2PpwlzD>

РОЗДІЛ ІІІ.
АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ
ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТА
МОНІТОРИНГУ

3.1. Система ризик індикаторів неефективності проведення процедури закупівлі або ризик обмеження конкуренції

На порталі **dozorro.org** запроваджено інноваційні інструменти для посилення моніторингу закупівель — алгоритми штучного інтелекту та автоматизовані ризик індикатори.

Система індикаторів (**risk.dozorro.org**) дозволяє швидко провести оцінку ризику неефективного проведення процедури закупівлі чи обмеження конкуренції.

Ризик індикатори охоплюють всі процедури закупівель зі статусом «Завершено», що оголошені з 1 січня 2016 року з очікуваною вартістю від 1 млн гривень.

Всі індикатори розподіляються за типом ризиків:

- проблема в умовах тендеру;
- підозрілі учасники тендеру;
- підозріле проведення тендеру;
- підозріле виконання договору;
- негативні відгуки або неякісна комунікація.

Перелік можливих ризиків наведено у таблиці. Слід зауважити, що наведений перелік не є вичерпним та постійно оновлюється.

№	Назва ризику
1	Відсутні документи
2	Негативні відгуки на умови
3	Чисельні завантаження документів
4	Запитання без відповіді
5	Негативні відгуки щодо відповіді
6	Ризик-фактори у запитаннях
7	Негативні відгуки щодо звернення
8	Негативні відгуки щодо виконання рішення АМКУ
9	Скасування за наявності скарги на умови
10	Аналогічний тендер скасовано
11	Малий час до дати постачання
12	Недетальний код класифікатору
13	Закупівля близька до порогів
14	Гарантія перевищує встановлені законом норми
15	Екстраординарний учасник не зменшував ціну
16	Екстраординарний учасник без конкуренції
17	Наявність учасника з нетипово низькими результатами

№	Назва ризику
18	Пропозиції подані в межах години
19	Перетини контактної інформації учасників
20	Youcontrol: зв'язки між учасниками
21	Youcontrol: зв'язки між учасниками та замовником
22	Негативні відгуки на рішення
23	Наявність звернень за роз'ясненнями
24	Екстраординарний переможець
25	Системний учасник дискваліфікований
26	Масова дискваліфікація
27	Переможець не зменшував ціну
28	Затримка публікації договору
29	Завчасно опублікований договір
30	Зменшення обсягів закупівлі
31	Узгоджене зменшення ціни
32	Покращення якості предмета закупівлі
33	Зміна ціни за одиницю товару
34	Зміна сторонніх показників
35	Продовження строку дії договору
36	Зміна ціни у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів
37	Продовження строку дії договору на наступний рік
38	Моніторинг Держаудитслужби

3.2. Моніторинг публічних закупівель Державною аудиторською службою України

Державна аудиторська служба України розпочала моніторинг закупівель в ProZorro за ризик індикаторами, впровадженими на основі рекомендацій Трансперенсі Інтернешнл Україна. Для забезпечення виконання повноважень державного фінансового контролю у сфері закупівель шляхом проведення моніторингу закупівлі Держаудитслужбою затверджено наказ від 11.09.2018 №196 «Про затвердження методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування». Наказом встановлено механізм визначення автоматичних індикаторів ризиків та порядок їх застосування.

Порядок застосування індикаторів для формування черги ризикових процедур закупівлі полягає в наступному:

1. Ризик-система щодня здійснює автоматичний розрахунок індикаторів за процедурами закупівель, які проводяться замовниками в електронній системі закупівель, формує чергу та показує її в персональному кабінеті.
2. Ризик-система після спрацювання одного або кількох індикаторів за окремою процедурою закупівлі автоматично здійснює підрахунок загальної умовної ваги індикаторів.
3. У разі спрацювання індикатора (індикаторів) за конкретною процедурою закупівлі (або окремим лотом) та залежно від загальної умовної ваги цих індикаторів ризик-система закупівель автоматично присвоює процедурі закупівлі один із таких рангів ризику:
 - 1 ранг ризику – високий рівень ризику;
 - 2 ранг ризику – помірний рівень ризику;
 - 3 ранг ризику – низький рівень ризику.

Діапазон значень загальної умовної ваги спрацьованих індикаторів кожного рангу ризику встановлює Держаудитслужба за погодженням з Мінекономіки.

4. У середині кожного з рангів ризику процедури закупівлі, щодо яких спрацювали індикатори, розташовуються залежно від загальної умовної ваги.
5. Кожній процедурі закупівлі, щодо якої спрацювали індикатори, ризик-система присвоює середньозважену умовну вагу, яка визначена з урахуванням загальної умовної ваги та очікуваної вартості процедури закупівлі у відповідному рангу ризику.
6. Ризик-система заносить до персонального кабінету у чергу з кожного рангу ризику фіксований відсоток процедур закупівель, що мають найвищу середньозважену умовну вагу. Величину відсотка процедур, що мають відобразитися у черзі, встановлює Держаудитслужба за погодженням з Мінекономіки.
7. Процедури закупівлі ризик-система автоматично розташовує в черзі пропорційно, починаючи від процедур, що віднесені до 1 рангу ризику та мають найбільшу середньозважену

умовну вагу, до тих, що віднесені до 3 рангу ризику та мають найменшу середньозважену умовну вагу.

8. Під час обрання органом державного фінансового контролю процедур закупівель для здійснення моніторингу насамперед обирають процедури закупівлі, що мають найвищий пріоритет у черзі.

9. Під час перегляду процедури закупівлі, що внесена до черги, для прийняття рішення щодо її обрання органом державного фінансового контролю для моніторингу в персональному кабінеті надається можливість переглянути процедуру закупівлі та перелік індикаторів, що спрацювали за цією процедурою, створити чернетку моніторингу закупівлі в електронній системі закупівлі або перенести посилання на процедуру закупівлі з черги до архіву.

10. Посилання на процедуру закупівлі автоматично виключається з черги ризикових процедур закупівлі та переноситься до архіву в персональному кабінеті у таких випадках:

- за процедурою закупівлі розпочато моніторинг;
- оприлюднено звіт про виконання договору;
- процедура закупівлі скасована або визнана такою, що не відбулася;
- усі порушення, за якими спрацювали індикатори, усунуто.

Використання автоматичних індикаторів ризику дає можливість автоматично здійснювати вибір процедур закупівель, що містять ознаки порушень законодавства у сфері публічних закупівель.

3.3. Аналітичні інструменти для контролю та моніторингу публічних закупівель

Після запуску системи ProZorro та публікації значного масиву відкритих даних, в Україні з'явилося багато інструментів та сервісів, що допомагають аналізувати та моніторити публічні закупівлі та їх учасників.

Інформація щодо аналітичних інструментів для контролю та моніторингу публічних закупівель оновлюється за посиланням <https://dozorro.org/tools>.

Публічний модуль аналітики закупівель

bi.prozorro.org

Публічний модуль аналітики закупівель bi.prozorro.org містить інформацію про закупівлі у ProZorro починаючи із 2015 року.

Дозволяє Державним установам бути на пульсі закупівель чи закупівель підпорядкованих установ, знаходити проблемні місця і шляхи їх вирішення.

Учасники чи потенційні учасники зможуть оцінити ринок, замовників, конкурентів, щоб приймати в майбутньому більш ефективні рішення.

BI ProZorro – модуль аналітики, який в онлайн-режимі показує усі закупівлі, що проводяться через електронну систему ProZorro.

BI ProZorro має великий перелік критеріїв, за якими можна відбрати закупівлі, плани, постачальників/ замовників та складається з 4 додатків:

1. Етап планування (Planning stage) – дозволяє виконувати аналіз річних планів закупівель та додатків до них із застосуванням вибірки по таких статичних даних: % виконання планів, % планів зі змінами, параметри виконання, % виключених планів (тих, в яких очікувана вартість «0» і по яких не планується проведення закупівлі тощо).
2. Етап закупівель (Purchasing stage) – дозволяє виконувати аналіз закупівель в розрізах: група товарів, тендери, лоти, організатори, постачальники, скарги.
3. Медичні закупівлі (Medical purchasing) – дозволяє виконувати аналіз закупівель медичного обладнання, фармацевтичної продукції тощо.
4. Некоректні пункти плану – дозволяє виконувати аналіз некоректних пунктів річних планів закупівель та додатків до них із застосуванням вибірки за такими статичними даними: некоректна дата доставлення, некоректна очікувана вартість, некоректна дата оголошення, некоректний предмет закупівлі, відсутність КЕКВ (Код економічної класифікації видатків).

Професійний модуль аналітики

bipro.prozorro.org

Професійний модуль аналітики bipro.prozorro.org дає можливість створювати свої власні показники і об'єкти (діаграми, таблиці, графіки).

Це дозволяє налаштувати аналітику під специфічні потреби кожного користувача.

Система ризик індикаторів

risk.dozorro.org

Допомагає швидко оцінити як окремих тендер так і замовника на предмет ризику неефективного проведення процедури чи обмеження конкуренції.

Громадський контроль державних закупівель.

dozorro.org

Пошук та відстеження додаткових угод в ProZorro

<https://bit.ly/38MRFZI>

Інтерактивний інструмент для пошуку додаткових угод в ProZorro.

Інструмент показує всі зміни контрактів за останні три дні, місяць чи рік.

Робот: кожен день відбирає та публікує 3 топновини з найбільш резонансних тем за останні декілька днів.

Пошук: показує всі зміни контрактів за останні три дні, місяць чи рік.

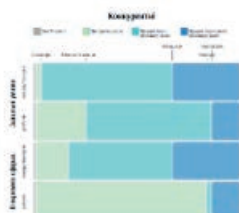

Методологія створення тендерної документації

<https://bit.ly/2tmZi8t>

Аналіз закупівель: проведення закупівлі, документація, договори.

За допомогою інтуїтивно зрозумілого пошуку товару, який планується придбати, дозволяє побачити за яким CPV-кодом його найчастіше купують інші замовники, чи є для цього товару більш глибокий код, та за яким кодом закупівлі більш успішні. Також додається інформація про постачальників вибраного в пошуку товару (ТОП-20 за кількістю переможних процедур).

Схеми процесів закупівлі ProZorro

<https://bit.ly/2EKnzHK>

Просте і зрозуміле графічне зображення алгоритмів публічних закупівель в системі ProZorro згідно законів і нормативно-правових актів, що регулюють цей процес.

Вебпортал Уповноваженого органу

<https://bit.ly/2rZOqNC>

Відкритий офіційний портал, де оприлюднюється вся інформація про публічні закупівлі. Тут можна знайти план закупівель, переглянути всі документи, що публікував замовник під час проведення закупівлі та всі довідки, що подавали учасники у своїх пропозиціях для участі в тендері.

Clarity Project

<https://bit.ly/2PML6hU>

Інструмент, що дає можливість ефективно контролювати та аналізувати інформацію з ProZorro під різними вимірами.

Виявлення взаємозв'язків між учасниками торгів, індикатори ризику та інші інструменти дослідження торгів.

Закупівлі

<https://z.texty.org.ua/>

Один з найбільших архівів публічних закупівель з 2008 року.

Містить інформацію про укладені договори з Вісника державних закупівель та Prozorro.

Доступний пошук по замовникам чи переможцям тендерів, об'ємам угод, часовому періоду тощо.

Антикорупційний монітор

<http://acm-ua.org/>

Комплексний аналітичний портал, що поєднує в собі ряд інструментів для моніторингу результатів публічних закупівель, зокрема громадська експертиза результатів державних тендерів в Україні, модуль аналітики громадської експертизи та спецпроекти.

Модуль публічної аналітики системи ProZorro.Продажі

<https://bi.prozorro.sale>

Оновлений модуль аналітики bi.prozorro.sale: лист з основними результатами аукціонів.

Серед іншого, в модуль аналітики державних продажів була додана можливість аналізу реєстрів активів банків. Можна робити відбори даних за окремими напрямками (оренда, майно, зобов'язання тощо).

Метою модуля є запобігання корупції у сфері державних продажів.

Через систему реалізується державне та комунальне майно, відбувається продаж об'єктів малої приватизації.

Портал Прозора інфраструктура

<https://bit.ly/34NorWO>

Публічний доступ до інформації щодо планування, реалізації та контролю за виконанням будівництва проєктів інфраструктури, а також на верифікацію повноти цієї інформації.

CoST (Construction Sector Transparency Initiative) із секретаріатом у м. Лондоні (Велика Британія) призначена для забезпечення прозорості та підзвітності будівництва, яке здійснюється коштом публічних коштів.

Ініціатива об'єднує представників влади, громадськості та бізнесу з метою: забезпечення прозорості та підзвітності будівництва об'єктів інфраструктури, що здійснюється за публічні кошти; підвищення ефективності використання публічних коштів; зменшення неефективного управління під час будівництва та експлуатації інфраструктурних об'єктів та подолання корупції.

3.4. Аналітичні інструменти для дослідження руху коштів

Є-дата

e-data.gov.ua

Найбільша відкрита база даних у секторі публічних фінансів України. На порталі оприлюднюється інформація про використання бюджетних коштів та реалізується ідея «Прозорого бюджету».

Мета проекту: створити відкритий ресурс, який забезпечить повну прозорість державних фінансів та задовольнить право громадськості на доступ до інформації.

Бюджет для громадян

<https://openbudget.gov.ua>

Проект показує всі стадії бюджетного процесу від початку до кінця – планування, виконання та аналіз.

На порталі можна простежити скільки коштів пішло на освіту, оборону, медицину, загальнодержавні функції та інші видатки.

Єдиний вебпортал використання публічних коштів

<https://spending.gov.ua/new>

Порядок розкриття інформації на порталі встановлено Законом України «Про відкритість використання публічних коштів».

.007

Пошуково-аналітична система .007

007.org.ua

Сервіс, який допомагає працювати з відкритими базами даних та державними реєстрами через інструменти візуалізації та аналітики.

Головна мета сервісу – забезпечити громадськості максимально зручний доступ до відкритих державних даних і завдяки збільшенню прозорості протидіяти зловживанням і корупції в країні.

Відкритий бюджет

<https://openbudget.in.ua>

Проект «Відкритий бюджет» покликаний створити інструменти підвищення прозорості та підзвітності органів влади на місцях.

Портал Відкритий бюджет створено Центром політичних студій та аналітики за участі Представництва Європейського Союзу в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» і Програми розвитку ООН в Україні.

3.5. Аналітичні інструменти для дослідження учасників

Єдиний державний реєстр

<https://usr.minjust.gov.ua>

Міністерство юстиції України запровадило онлайн сервіс отримання відомостей з ЄДР.

Сервіс має як безкоштовний, так і платний функціонал. Переважна більшість інструментів аналізу закупівель використовує дані саме Мін'юсту.

Портал аналізу звітності державних підприємств

<https://prozvit.com.ua>

Звітність ТОП 100 державних підприємств у розрізі років (оновлюється щопівроку).

Фінансова статистика розподілена за наступними рівнями – країна, галузь, суб'єкт управління, підприємство.

YouControl

<https://youcontrol.com.ua>

YouControl – онлайн сервіс перевірки контрагентів. YouControl аналітична система, яка формує досьє на кожного суб'єкта господарювання України на основі відкритих даних, відстежує зміни в держреєстрах та візуалізує зв'язки між афілійованими особами.

Сервіс YouControl дозволяє отримати актуальну (на час запиту) інформацію про компанію або ФОП.

Функція моніторингу щоденно повідомляє про зміни відповідно до даних з офіційних джерел.

Opendatabot

<https://opendatabot.ua/>

Сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру для захисту від рейдерських захоплень і контролю контрагентів.

Сервіс збирає інформацію з відкритих державних реєстрів та інших джерел і миттєво висилає повідомлення на ваш месенджер Telegram, Facebook Messenger, Skype або Viber.

Сервіс моніторингу змін в ЄДР для власників бізнесу.

<https://vkursi.pro/>

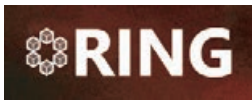
Сервіс моніторингу змін в ЄДР для власників бізнесу

CONTR AGENT

<https://ca.ligazakon.net/>

CONTR AGENT дає можливість отримувати інформацію про юридичних, фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

RING

<https://ring.org.ua/>

Пошук в державних реєстрах та проєктах Канцелярської сотні.

Пошукова система Ring («Кільце») об'єднує понад півтора десятка відкритих реєстрів.

Суд на долоні

<https://bit.ly/2YNXf8H>

Пошук в державних реєстрах та проєктах Канцелярської сотні.

Аналітичний інструмент для пошуку, дослідження та візуалізації судових рішень.

РОЗДІЛ IV.
МЕТОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ
ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПРОТИДІЇ

Провівши аналіз виявлених схем відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, Держфінмоніторингом було згруповано низку індикаторів/критеріїв, які дозволяють виявляти такі схеми.

I. Інформація щодо отримувачів коштів:

- неспроможність контрагента виконати умови договору/тендеру у зв'язку з відсутністю виробничих потужностей, складських приміщень, відповідного персоналу;
- реєстрація суб'єкта господарювання на підставних осіб (без певного місця проживання, психічно хворих, студентів, людей похилого віку, померлих осіб, іноземців, засуджених, осіб з придбанними, вкраденими або втраченими документами);
- одна особа виступає засновником, керівником та бухгалтером суб'єкта господарювання (одноосібний засновницько-посадовий склад);
- засновниками суб'єкта господарювання є особи, що проживають в регіоні, який відмінний від регіону реєстрації суб'єкта;
- засновниками суб'єкта господарювання є особи, що зареєстровані на тимчасово окупованій території окремих районів Донецької та /або Луганської області;
- особи, пов'язані з суб'єктом господарювання, зареєстровані або перетинають кордон України в напрямку країн, щодо яких передбачено застосування цільових фінансових санкцій;
- часта зміна засновників, власників, посадових осіб суб'єкта господарювання, неможливість встановлення місцезнаходження посадових осіб (керівника, головного бухгалтера);
- відсутність інформації у відкритих джерелах про характер діяльності компанії;
- незначний статутний капітал;
- назви суб'єктів господарювання подібні до назв державних підприємств або відомих брендів;
- відсутність ознак статутної діяльності або проведення такої діяльності в мінімальному обсязі;
- неможливість визначення місцезнаходження офісу суб'єкта господарювання (де фактично працюють співробітники);
- відсутність штату працівників, виробничих і складських приміщень для здійснення статутної діяльності;
- офіси суб'єктів господарювання зареєстровані за місцем масової реєстрації таких суб'єктів;
- співпадіння адреси реєстрації учасників операцій;
- новостворені суб'єкти господарювання (так звані «одноденки», «ями», «метелики» що існують, як правило, у межах одного податкового періоду, що ускладнює можливість контролю за їх діяльністю);
- суб'єкти господарювання подають податкову звітність з мінімальним обсягом доходів або зі значними доходами, але мізерною сумою сплачених податків;
- КБВ, підписантами компаній-нерезидентів є громадяни України, в які т.ч. пов'язані з керівниками державних підприємств чи національними публічними діячами.

Інформація щодо фінансово-господарської діяльності учасників фінансових операцій:

- отримання і надання фінансової допомоги у великих обсягах або збільшення статутного капіталу;
- внесення готівки на рахунки/зняття готівки в особливо великих розмірах без надання підтверджувальних документів;
- добовий обіг коштів, як правило, збільшується наприкінці тижня;
- наявність великої кількості підписаних бланків однотипних договорів на виконання робіт або надання послуг, кошторисів, актів приймання тощо;
- застосування багатосторонніх розрахунків і платежів з великою кількістю учасників таких операцій, які розташовані в різних територіальних одиницях, або зареєстрованих за однією адресою;
- відсутність руху коштів суб'єкта господарювання на банківських рахунках або вкрай великий обсяг фінансових операцій нещодавно створеного підприємства;
- широке коло контрагентів, які здійснюють переказ грошових коштів на рахунки суб'єктів з різноманітними призначеннями;
- великий обсяг готівкових коштів, отриманих від комерційної діяльності, яка не характеризується інтенсивністю операцій з готівкою;
- списання з рахунку суб'єкта коштів у готівковій формі, яке не пов'язане з характером його діяльності;
- передплата за товар (послугу), який (яка) не поставляється (не надається);
- переказ коштів за послуги, вартість яких складно визначити.

Інформація щодо фінансових операцій:

- заплутаний або незвичайний характер комерційної угоди (операції), що не має економічного сенсу або очевидної законної мети;
- циклічність однотипних операцій між учасниками;
- максимально стислі терміни для розрахунків (як правило, протягом одного дня);
- перерахування коштів за кордон, в т.ч. юридичними особами або на користь юридичних осіб, які пов'язані з посадовими особами;
- багаторазове здійснення операцій або угод, характер яких дає підстави вважати, що метою їх проведення є ухилення від процедур обов'язкового контролю, передбаченого національним законодавством;
- в угоді не передбачена сплата контрагентами штрафних санкцій за недотримання термінів платежів, постачання товарів та не передбачено забезпечення ними виконання своїх зобов'язань;
- очевидна невідповідність призначення вхідних та вихідних платежів (наприклад, кошти, що надходять як оплата за будівельні матеріали, у повному обсязі згодом витрачаються, наприклад, на оплату консалтингових послуг, на придбання цінних паперів або за купівлю сільськогосподарської продукції);
- зарахування в один операційний день на відкритий клієнтом у банку рахунок коштів від декількох суб'єктів господарювання, які цього ж дня переводяться в готівку або переводяться на інший рахунок, унаслідок чого на кінець операційного дня на цьому рахунку не залишається коштів або їх сума істотно зменшується;
- здійснення суб'єктом підприємницької діяльності по рахунку операцій купівлі-продажу товарів, оплати робіт або послуг без проведення по цьому рахунку будь-яких інших

платежів, в тому числі обов'язкових платежів та зборів до бюджету;

- сплата неустойки (пені, штрафу) за невиконання договору постачання товарів (виконання робіт, надання послуг) або за порушення умов договору, коли розмір неустойки перевищує 10% від суми недоставлених товарів (невиконаних робіт, ненаданих послуг);
- проведення фінансових операцій з купівлі-продажу товарів (оплати послуг), визначити вартість яких складно або неможливо (наприклад, об'єкти інтелектуальної власності; деякі види послуг, що не мають постійної ринкової вартості);
- невідповідність зазначеної в контракті вартості товарів або послуг їхній ринковій вартості;
- використання «сміттєвих» цінних паперів та безповоротної фінансової допомоги;
- виникнення сумнівів щодо достовірності документів;
- суми, на які здійснюються фінансові операції, не відповідають майновому (фінансовому) стану клієнта;
- закриття рахунків учасників схеми після проведення певного циклу операцій з готівкою, або різке припинення таких операцій за цими рахунками.

Інформація щодо керівників державних підприємств та інших суб'єктів, що фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів:

- невідповідність між задекларованим джерелом походження коштів та операціями, які проводяться за рахунками керівників державних підприємств та інших суб'єктів, що фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів;
- придбання предметів розкоші, оплата послуг з високою вартістю або отримання будь-яких інших вигод від публічних діячів, членів їх сімей або близьких осіб, від замовника або підрядника в період виконання державного контракту або відразу після закінчення терміну дії договору;
- надходження коштів у невеликих розмірах від посадових осіб державних підприємств на користь інших осіб упродовж короткого проміжку часу з призначенням платежу «допомога», «на лікування», «благодійна допомога»;
- дострокове погашення кредитів, які були використані для придбання елітного житла, автомобілів преміум класу, дорогоцінних металів та каміння, інших активів.

II. Ознаки «непрозорих» тендерів, конкурсів державних підприємств/інших суб'єктів:

- новостворені компанії одразу стають переможцями тендерів;
- зміна ціни договору шляхом укладання додаткових угод (замовник та продавець товару/послуги заздалегідь домовляються, що останній на торгах запропонує найнижчу ціну, після перемоги та підписання договору, через певний проміжок часу, підписується додаткова угода про підняття ціни на товар);
- змова учасників (до схеми залучені пов'язані СПД, переможець відомий заздалегідь, а інші учасники виконують роль масовки. Виявити змову учасників тендеру можна, зокрема, тоді, коли на торгах пропонується товар за завищеними цінами і жоден з продавців не знижує вартість);
- фіктивний демпінг (використовується підставний СПД, який бере участь у торгах та у декілька разів занижує суму за свої товари/послуги. Коли ця фіктивна юридична осо-

ба, в результаті торгів, стає переможцем, вона відмовляється від участі. Інші учасники, які в ході торгів занижували ціну, також відмовляються від участі, а переможцем стає компанія з дорожчою пропозицією);

- в тендері можуть бути прописані специфічні умови, або занадто деталізовані вимоги до предмета закупівлі, які розроблені з урахуванням властивостей продукції заздалегідь визначеного виробника;
- замовник об'єднує в один лот декілька видів продукції, яка виробляється різними виробниками (за такої схеми виробники просто не мають можливості взяти участь в тендері, на торгах перемагає потрібний посередник);
- обмеження періоду подачі документів (за місяць, тиждень до проведення тендеру), зміна тендерної умови (додавши вимогу, яку може виконати лише «потрібний» СПД);
- встановлення коротких термінів постачання продукції (щоб відсіяти «непотрібних» учасників на торгах замовники навмисно прописують у тендерних умовах короткі терміни постачання товарів, за які виробник не встигне виробити та поставити потрібний обсяг продукції);
- встановлення довгого періоду оплати за договором (щоб закупити на торгах товар/послугу у потрібного учасника замовники завищують в тендерних умовах граничний термін оплати, наприклад, до 180 календарних днів. Такі уточнення обмежують коло учасників тендерів та дозволяють перемогти заздалегідь визначеному СПД, з яким можна розрахуватися хоч на наступний день після перемоги);
- ціна тендеру змінюється без проведення належного незалежного оцінювання;
- приховування тендеру (замовники намагаються приховати оголошення про закупівлю. Наприклад, можуть в назві тендеру допустити граматичні помилки, щоб пошук не видав оголошення про торги, або написати нечітко: замість автомобілів – обладнання, замість рушників – тканини);
- в разі перемоги «не потрібного» суб'єкта, тендер може бути «заморожений» (результати торгів можна оскаржити в АМКУ, що зупиняє проведення процедури закупівлі на час розгляду скарги).

РОЗДІЛ V.
СТАТИСТИКА
КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВOPOPУШЕНЬ

5.1. Інформація стосовно кримінальних правопорушень

Відповідно до інформації Генеральної прокуратури України, протягом 2016 – 2019 років (станом на 01.10.2019) органами прокуратури зареєстровано **14 249** кримінальних правопорушень, що пов'язані з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів. Встановлена сума матеріальних збитків становить **2 288 470,6** тис грн, накладено арешт на майно вартістю **1 011 185,4** тис грн.

Більш детальний розподіл наведено нижче.

Таблиця. Інформація стосовно зареєстрованих органами прокуратури кримінальних правопорушень, що пов'язані з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів (2016 – вересень 2019 року)

Номер та найменування статті за КК України		Кількість зареєстрованих правопорушень за роками			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
209	Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	10	23	14	13
185	Крадіжка	11	11	6	4
190	Шахрайство	366	895	1 083	1 060
191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	1 227	1 453	1 518	1 125
199	Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут піддроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів	3	8	3	0
200	Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення	0	1	0	1
205	Фіктивне підприємництво	29	19	4	2
205 ¹	Піддроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців	2	0	0	0
206	Протидія законній господарській діяльності	0	0	0	1

Номер та найменування статті за КК України		Кількість зареєстрованих правопорушень за роками			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
206 ² , ч. 3	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації	0	0	1	0
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	6	12	6	1
211	Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону	6	1	1	0
212	Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)	6	4	6	3
212 ¹	Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	1	2	2	0
219	Доведення до банкрутства	0	0	1	0
222	Шахрайство з фінансовими ресурсами	3	23	17	22
222 ¹	Маніпулювання на фондовому ринку	0	1	0	0
233	Незаконна приватизація державного, комунального майна	1	1	0	0
354	Підкуп працівника підприємства, установи чи організації	0	2	0	0
355	Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань	0	0	0	1
356	Самоправство	5	5	3	2
358	Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів	165	371	353	186
361	Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку	1	2	1	0
362	Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї	0	1	0	0

Номер та найменування статті за КК України		Кількість зареєстрованих правопорушень за роками			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
364	Зловживання владою або службовим становищем	234	236	233	123
364 ¹	Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	24	29	15	8
365	Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу	0	1	0	0
365 ²	Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги	0	4	7	7
366	Службове підроблення	534	1114	625	230
367	Службова недбалість	164	150	220	122
368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	14	4	9	3
368 ⁴	Підкуп особи, яка надає публічні послуги	1	0	0	0
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	1	1	2	0
369 ²	Зловживання впливом	5	6	3	1
388	Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації	0	2	0	0

Таблиця. Інформація стосовно встановлених органами прокуратури суми збитків у кримінальних правопорушеннях, що пов'язані з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів (2016 – вересень 2019 року)

Номер та найменування статті за КК України		Сума встановлених збитків за роками, тис грн			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
209	Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	624,0	0,0	0,0	0,0
185	Крадіжка	399,5	0	1,2	30,0
190	Шахрайство	9 073,4	6 683,3	34 501,1	34 158,4
191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	97 862,6	274 613,1	561 925,1	50 9831,6

Номер та найменування статті за КК України		Сума встановлених збитків за роками, тис грн			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
199	Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів	0,0	0,0	0,0	0,0
200	Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення	0,0	0,0	0,0	0,0
205	Фіктивне підприємництво	0,0	8 993,0	0,0	10 372,0
205 ¹	Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців	0,0	0,0	0,0	0,0
206	Протидія законній господарській діяльності	0,0	0,0	0,0	0,0
206 ²	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації	0,0	0,0	0,0	0,0
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	230,0	1 872,3	0,0	13 212,0
211	Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону	0,0	0,0	0,0	0,0
212	Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)	2 676,6	692,8	1 650,3	0,0
212 ¹	Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	3 827,0	722,0	7 312,7	0,0
219	Доведення до банкрутства	0,0	0,0	0,0	0,0
222	Шахрайство з фінансовими ресурсами	699,0	389,2	233,1	3 610,9
222 ¹	Маніпулювання на фондовому ринку	0,0	0,0	0,0	0,0
233	Незаконна приватизація державного, комунального майна	0,0	5 163,0	0,0	0,0
354	Підкуп працівника підприємства, установи чи організації	0,0	0,0	0,0	0,0

Номер та найменування статті за КК України		Сума встановлених збитків за роками, тис грн			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
355	Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань	0,0	0,0	0,0	0,0
356	Самоправство	1 000,0	0,0	0,0	0,0
358	Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів	32,0	77,0	159,6	0,0
361	Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електроз'язку	0,0	114,6	0,0	0,0
362	Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї	0,0	0,0	0,0	0,0
364	Зловживання владою або службовим становищем	33 123,8	26 856,1	106 223,5	114 834,1
364 ¹	Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	13 140,4	21 301,3	41 861,7	4 608,8
365	Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу	0,0	10 873,0	0,0	0,0
365 ²	Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги	0,0	0,0	2 368,3	4 572,4
366	Службове підроблення	3 966,3	3 884,5	3 208,6	1 055,9
367	Службова недбалість	44 994,7	123 733,5	81 488,1	52 563,5
368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	18,0	0,0	0,0	0,0
368 ⁴	Підкуп особи, яка надає публічні послуги	0,0	0,0	0,0	0,0
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	0,0	0,0	0,0	0,0
369 ²	Зловживання впливом	0,0	0,0	0,0	0,0
388	Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації	1 052,1	0,0	0,0	0,0

Таблиця. Інформація стосовно обсягів арештованого органами прокуратури майна у кримінальних правопорушеннях, що пов'язані з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів (2016 – вересень 2019 року)

Номер та найменування статті за КК України		Сума арештованого майна за роками, тис грн			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
209	Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	0,0	0,0	0,0	0,0
185	Крадіжка	0,0	0,0	0,0	0,0
190	Шахрайство	2 968,9	844,4	16 354,5	12 612,9
191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	29 691,8	149 996,2	321 383,2	228 446,9
199	Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів	0,0	0,0	0,0	0,0
200	Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення	0,0	0,0	0,0	0,0
205	Фіктивне підприємництво	0,0	867,0	0,0	32 377,0
205 ¹	Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців	0,0	0,0	0,0	0,0
206	Протидія законній господарській діяльності	0,0	0,0	0,0	0,0
206 ²	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації	0,0	0,0	0,0	0,0
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	0,0	0,0	0,0	14 000,0

Номер та найменування статті за КК України		Сума арештованого майна за роками, тис грн			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
211	Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону	0,0	0,0	0,0	0,0
212	Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)	0,0	0,0	693,8	0,0
212 ¹	Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	0,0	0,0	0,0	0,0
219	Доведення до банкрутства	0,0	0,0	0,0	0,0
222	Шахрайство з фінансовими ресурсами	0,0	0,0	0,0	0,0
222 ¹	Маніпулювання на фондовому ринку	0,0	0,0	0,0	0,0
233	Незаконна приватизація державного, комунального майна	0,0	0,0	0,0	0,0
354	Підкуп працівника підприємства, установи чи організації	0,0	0,0	0,0	0,0
355	Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань	0,0	0,0	0,0	0,0
356	Самоправство	96,7	0,0	0,0	0,0
358	Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів	0,0	0,0	0,0	0,0
361	Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку	0,0	0,0	0,0	0,0
362	Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї	0,0	0,0	0,0	0,0

Номер та найменування статті за КК України		Сума арештованого майна за роками, тис грн			
		2016	2017	2018	9 міс 2019
364	Зловживання владою або службовим становищем	27 314,8	13 062,0	12 034,3	8 208,2
364 ¹	Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	740,4	1 562,5	869,5	43,2
365	Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу	0,0	970,0	0,0	0,0
365 ²	Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги	0,0	0,0	900,0	73,0
366	Службове підроблення	180,0	0,0	0,0	0,0
367	Службова недбалість	22 405,4	85 989,2	5 393,9	20 841,8
368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	0,0	0,0	0,0	234,0
368 ⁴	Підкуп особи, яка надає публічні послуги	0,0	0,0	0,0	0,0
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	0,0	0,0	0,0	0,0
369 ²	Зловживання впливом	0,0	0,0	0,0	30,0
388	Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації	0,0	0,0	0,0	0,0

5.2. Інформація стосовно розгляду судами справ

Відповідно до інформації Державної судової адміністрації України, протягом 2016 – 2018 років (станом на 01.10.2019) судами розглянуто **6 683** справи, що пов'язані з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів. Відносно **3 936** справ судовими органами ухвалено вирок.

Більш детальний розподіл наведено нижче.

Таблиця. Інформація стосовно розгляду судами справ щодо привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів (2016 - 2018 роки)

Номер та найменування статті за КК України		Кількість осіб, справи щодо яких перебували в провадженні суду			Розглянуто справ усього за роками (у т.ч. із постановленням вироку)		
		2016	2017	2018	2016	2017	2018
191	Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	2 574	3 120	3 949	1 020 (596)	954 (545)	851 (479)
206 ² , ч. 3	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації	у звітності судів про стан розгляду кримінальних проваджень інформація окремо не виділялась					
210	Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням	інформація окремо не виділялась		5	інформація окремо не виділялась		2 (1)
211	Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону	інформація окремо не виділялась		інформація відсутня	інформація окремо не виділялась		інформація відсутня
233	Незаконна приватизація державного, комунального майна	інформація окремо не виділялась		5	інформація окремо не виділялась		1 (0)
Супутні кримінальні правопорушення							
209	Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом	534		582	640		69 (27)

Номер та найменування статті за КК України		Кількість осіб, справи щодо яких перебували в провадженні суду			Розглянуто справ усього за роками (у т.ч. із постановленням вироку)		
		2016	2017	2018	2016	2017	2018
175	Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат	інформація окремо не виділялась		60	інформація окремо не виділялась		31 (3)
199	Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут піддроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів	інформація окремо не виділялась		195	інформація окремо не виділялась		61 (52)
200	Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення	інформація окремо не виділялась		17	інформація окремо не виділялась		9 (5)
205	Фіктивне підприємництво	інформація окремо не виділялась		591	інформація окремо не виділялась		402 (178)
218 ¹	Доведення банку до неплатоспроможності	інформація окремо не виділялась		інформація відсутня	інформація окремо не виділялась		інформація відсутня
364	Зловживання владою або службовим становищем	457	559	730	138 (49)	122 (38)	118 (34)
366	Службове підроблення	інформація окремо не виділялась		851	інформація окремо не виділялась		394 (136)
368	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	1 955	2 254	2 757	576 (366)	467 (323)	434 (323)
369	Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	298	448	757	157 (113)	188 (142)	331 (290)
369 ²	Зловживання впливом	інформація окремо не виділялась		524	інформація окремо не виділялась		211 (185)

РОЗДІЛ VI.
ФІНАНСОВІ
РОЗСЛІДУВАННЯ
ТА ТИПОЛОГІЇ
ВІДМИВАННЯ КОШТІВ

Діяльність державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, обумовлена наділеними широкими владними повноваженнями, які дозволяють здійснювати контроль над значними фінансовими потоками у державі та які злочинці прагнуть використати як джерело схем відмивання злочинно здобутих доходів (від розкрадання бюджетних коштів, хабарництва, так званих «відкатів») для подальшого власного збагачення.

Протягом 2018 – 9 місяців 2019 років Держфінмоніторингом до правоохоронних органів передано **76** матеріалів, пов'язаних із привласненням бюджетних активів. У переданих матеріалах міститься аналіз **22 794** фінансових операцій на загальну суму **94 724,6** млн гривень.

У зазначених матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та з учиненням іншого злочину, визначеного КК України, становить **4 898,3** млн гривень.

Більш детальний розподіл наведено нижче.

Таблиця. Інформація щодо направлених матеріалів до правоохоронних органів за роками

Показник	2018 рік	9 міс 2019 року	Разом
Кількість направлених до правоохоронних органів матеріалів, од	42	34	76
Кількість проаналізованих фінансових операцій, од	11 614	11 180	22 794
Сума проаналізованих фінансових операцій, млн грн	28 035,9	66 688,7	94 724,6
Сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та з учиненням іншого злочину, визначеного КК України, млн грн	3 487,5	1 410,8	4 898,3

Найбільш вразливими до розкрадання державних та бюджетних коштів є ті галузі економіки, що мають для країни стратегічне значення та на які держава виділяє найбільші обсяги фінансування.

За результатами проведеного дослідження, Держфінмоніторингом узагальнено типові приклади схем відмивання доходів від привласнення коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів.

6.1. Відмивання коштів отриманих з державного та місцевих бюджетів

Кошти державного та місцевих бюджетів є досить привабливим джерелом для отримання злочинних доходів, враховуючи значні обсяги коштів, що виділяються для фінансування діяльності державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Непоодинокими випадками стали закупівлі товарів, робіт та послуг у підприємств з сумнівною або відсутньою бізнес-репутацією, які не мають ні виробничих потужностей, ні складських приміщень, ні відповідного персоналу. Присутність таких посередників призводить до завищення витрат на придбання товарів, робіт та послуг за кошти підприємств державної власності та підприємств з державною часткою.

Приклад 6.1.1 Розкрадання коштів державної установи під час закупівлі витратних матеріалів.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронним органом виявлено схему можливого розкрадання коштів органу виконавчої влади під час закупівлі витратних матеріалів.

За результатами торгів між Органом виконавчої влади та Підприємством А було укладено договори про постачання витратних матеріалів, на підставі яких на рахунок Підприємства А було перераховано бюджетні кошти.

Органом виконавчої влади укладались додаткові угоди із Підприємством А, за якими було збільшено ціну поставлених матеріалів. Водночас, частина контрагентів, що отримували кошти від Підприємства А, раніше вже були учасниками схем відмивання коштів.

Частину цих коштів Підприємство А перераховувало для придбання матеріалів у інших поставальників та повернення фінансової допомоги, а іншу частину – на погашення кредитних зобов'язань та купівлю валюти. Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 6.1.2 Розкрадання бюджетних коштів шляхом перерахування самозайнятим особам.

Держфінмоніторингом за результатами фінансового розслідування виявлено схему привласнення коштів державних установ через ризикових суб'єктів господарювання.

Підприємство А за результатами тендерних процедур визнано переможцем проведених торгів, оголошених Державними установами, що виконують схожі функції. Тобто, маючи спільні риси, Державні установи проводили подібні фінансові операції та залучали до схеми розкрадання коштів фізичних осіб – підприємців.

При цьому, ні Підприємство А, ні фізичні особи-підприємці не мали жодних виробничих потужностей та майна, які б дали змогу надавати послуги, що були предметом тендерів. Крім того, Державні установи та Підприємство А мали різне географічне розташування, у зв'язку з чим виникає підозра щодо штучності надання визначених послуг за тендером.

За угодою Державні установи на користь Підприємства А здійснили перерахування коштів, які надалі було перераховано на користь фізичних осіб-підприємців з подальшим зняттям готівкою та використанням для розрахунків у торговельно-розважальних закладах, що складає 63% від загальної суми бюджетних надходжень.

Одержувачем готівкових коштів за довіреностями фізичних осіб-підприємців, була Посадова особа Підприємства А.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 6.1.3 Нецільове використання коштів житлово-комунального підприємства за участю ризикових суб'єктів підприємницької діяльності.

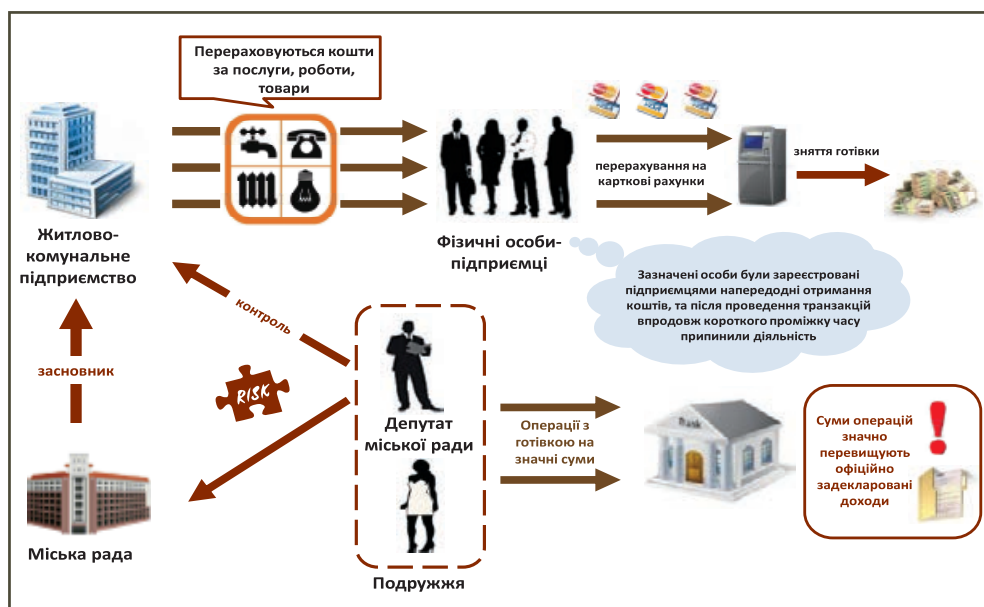
Держфінмоніторингом за результатами фінансового розслідування виявлено схему нецільового використання коштів місцевого бюджету через житлово-комунальне підприємство міської ради.

Встановлено, що **Житлово-комунальним підприємством** було перераховано грошові кошти на рахунки фізичних осіб-підприємців, які відкриті в різних банківських установах, з призначеннями платежу оплата за виконані роботи, за надані послуги та за придбані товари. Надалі зазначені кошти було перераховано на власні карткові рахунки цих підприємців та частково знято готівкою.

Після отримання коштів від **Житлово-комунального підприємства**, діяльність цих підприємців була припинена.

Разом з цим, контроль за діяльністю **Житлово-комунального підприємства** здійснюється депутатом міської ради, який разом з дружиною здійснював готівкові операції у сумах, що не відповідають їх фінансовому стану.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтю 191 КК України.

Приклад 6.1.4 Нецільове використання коштів органів місцевого самоврядування.

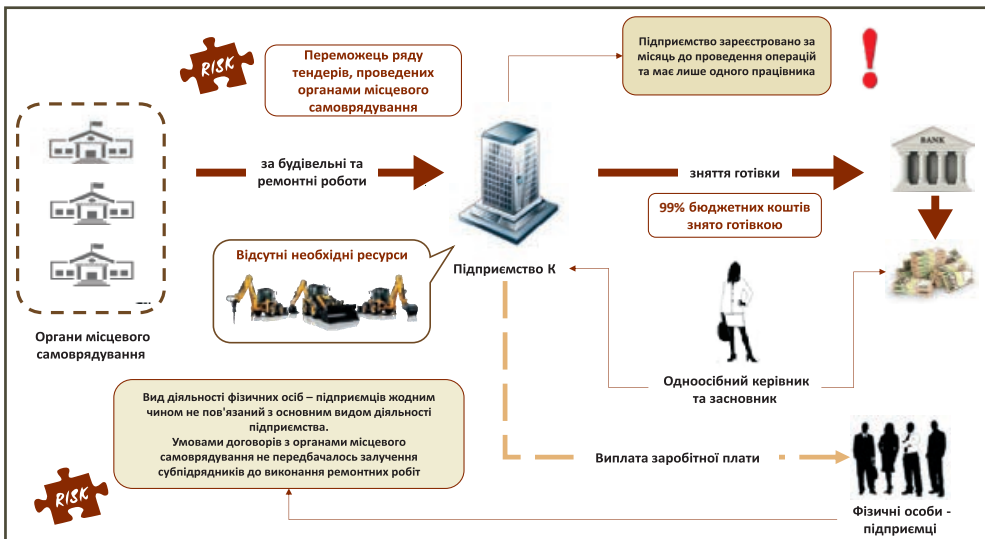
Держфінмоніторингом за результатами фінансового розслідування виявлено схему нецільового використання коштів органів місцевого самоврядування під час виконання умов публічних закупівель.

Встановлено, що новостворене Підприємство К, стало переможцем ряду тендерів, проведених органами місцевого самоврядування на проведення будівельних та ремонтних робіт. Кошти, отримані Підприємством К від органів місцевого самоврядування майже в повному обсязі (на 99%) було переведено одноосібним керівником та засновником підприємства у готівку.

Привертає увагу, що Підприємство К, яке було зареєстровано лише за місяць до проведення вищезазначених операцій, не було власником транспортних засобів та обладнання, необхідних для виконання замовлених робіт, та мало лише одного працівника. При цьому умовами договорів з органами місцевого самоврядування не передбачалось залучення субпідрядників до виконання ремонтних робіт.

Крім того, Підприємство К здійснювало переказ коштів на користь фізичних осіб – підприємців, вид діяльності яких жодним чином не пов’язаний з основним видом діяльності підприємства (будівництво житлових та нежитлових будівель).

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування за статтю 356 КК України.

Приклад 6.1.5 Незаконне заволодіння коштами, залученими в рамках міжнародного співробітництва.

Держфінмоніторингом спільно з підрозділом фінансової розвідки іноземної країни виявлено схему незаконного заволодіння коштами, виділеними Україні Міжнародною фінансовою установою в рамках міжнародного співробітництва.

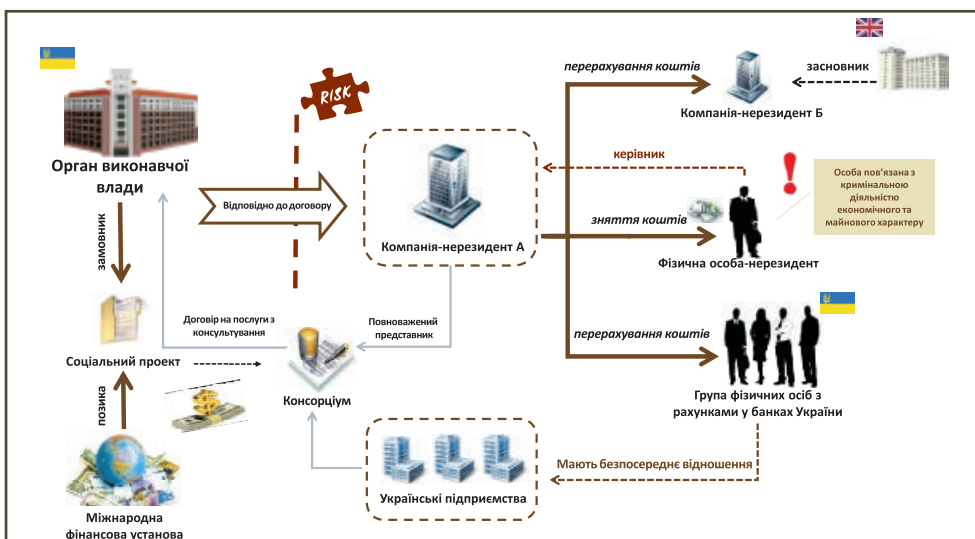
Встановлено, що Органом виконавчої влади для реалізації соціального проекту було залучено позику Міжнародної фінансової установи. Також для надання консультацій Органом виконавчої влади в рамках реалізації зазначеного проекту було створено Консорціум у складі Компанії-нерезидента А та ряду Українських підприємств і укладено Договір про надання послуг.

За інформацією підрозділу фінансової розвідки іноземної країни встановлено, що Органом виконавчої влади на користь Компанії-нерезидента А було перераховано кошти з призначенням платежу оплата наданих послуг, частина яких була знята готівкою керівником цієї компанії, частина – перерахована на користь іншої Компанії-нерезидента Б, яка має сумнівну репутацію, частина – перерахована в Україну на користь Групи фізичних осіб.

Підрозділом фінансової розвідки іноземної країни надано негативну інформацію стосовно керівника Компанії-нерезидента А, яка пов'язана з кримінальною діяльністю економічного та майнового характеру. Встановлено, що серед Групи фізичних осіб, на користь яких Компанією-нерезидентом А було перераховано частину коштів, є особи, які пов'язані з підприємствами, що входять до складу Консорціуму.

Є підозри вважати, що Органом виконавчої влади здійснено незаконне заволодіння коштами, виділеними в рамках міжнародного співробітництва, з метою подальшої легалізації злочинних доходів.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 212 КК України.

Приклад 6.1.6 Зловживання службовим становищем особами державної установи.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронним органом виявлено схему фінансових операцій, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди службовими особами державної установи шляхом зловживання службовим становищем.

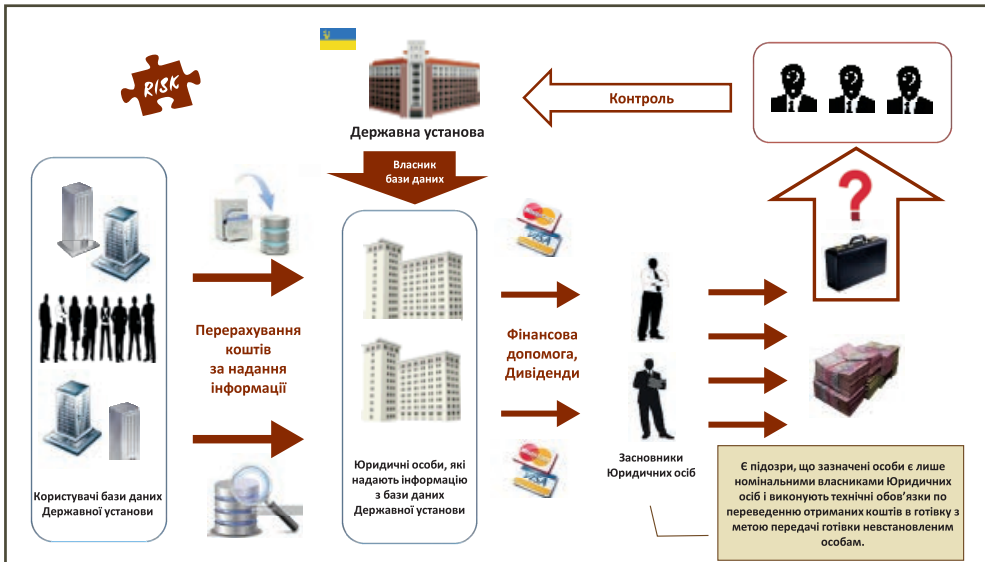
Службовими особами **Державної установи** було заблоковано загальний доступ до електронної бази даних цієї установи, натомість запроваджено отримання інформації з реєстру виключно на платній основі. Основними отримувачами коштів були дві **Юридичні особи**.

Встановлено, що значна частина отриманих **Юридичними особами** коштів за послуги надалі перераховувалась у вигляді фінансової допомоги та виплати дивідендів на карткові рахунки двох **Фізичних осіб**, які є одноособовими власниками підприємств. Надалі зазначені кошти знімалися готівково.

Фізичні особи раніше мали незначні доходи, та навіть після отримання готівки у значних обсягах, характер та обсяги видатків зазначених осіб не змінились.

Зазначені особи є лише номінальними власниками **Юридичних осіб** і виконували лише технічні обов'язки по переведенню отриманих коштів в готівку з метою передачі готівки невстановленим особам.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 28, 364 КК України.

Приклад 6.1.7 Незаконне заволодіння коштами місцевого бюджету.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронними органами, виявлено схему, яка може бути пов'язана із легалізацією доходів, незаконно одержаних з місцевого бюджету.

Встановлено, що на підставі спірного рішення суду з Підприємства комунальної власності було стягнуто заборгованість, сформовану понад десять років тому (тобто після спливу строків позовної давності), та

Державним казначейством перераховано грошові кошти на користь Підприємства А.

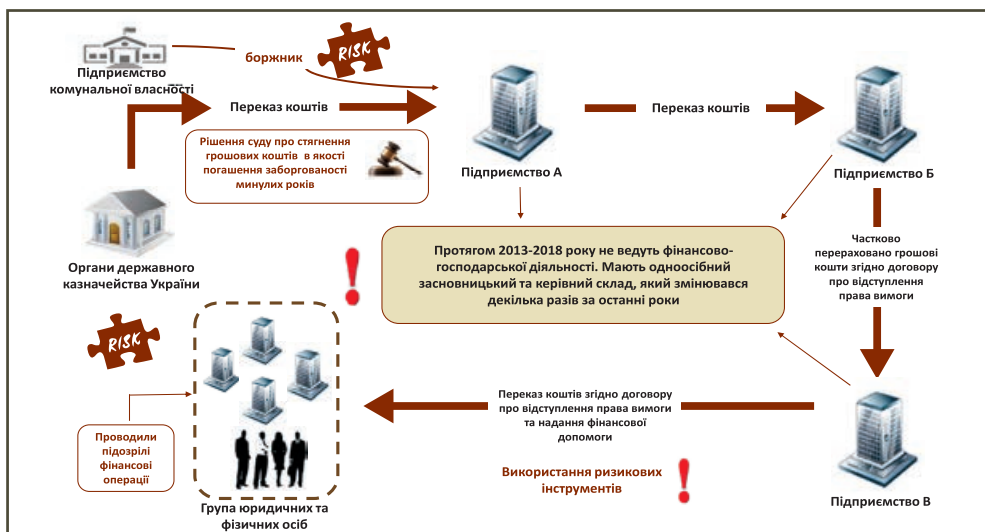
Надалі, отримані кошти Підприємством А перераховано на користь Підприємства Б, яке, у свою чергу, спрямувало кошти згідно з договором про відступлення права вимоги на користь Підприємства В.

В кінцевому результаті, Підприємством В кошти було перераховано згідно з договором про відступлення права вимоги та у вигляді фінансової допомоги на користь групи фізичних та юридичних осіб.

Підприємства А, Б та В протягом останніх років не вели фінансово-господарської діяльності: доходи, сплата та нарахування податків відсутні, посадовим особам заробітна плата не нараховувалась (не виплачувалась). Крім цього, підприємства мають одноосібний засновницький та керівний склад, який змінювався декілька разів за останні роки.

Ризикові підприємства були використані у схемі легалізації доходів, отриманих з місцевого бюджету на підставі спірного рішення суду.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування за частиною 2 статті 364 КК України.

6.2. Відмивання злочинних доходів в паливно-енергетичному комплексі

Особливості розвитку енергетичної сфери протягом останніх десятиріч роблять її привабливою для зловживань та можливого використання у схемах відмивання злочинних доходів.

Джерелом отримання злочинних доходів є корупційні схеми, побудовані на різниці між ціною виробника та цінами для кінцевих споживачів.

Приклад 6.2.1 Привласнення коштів державного підприємства за участі сумнівних суб'єктів господарювання.

Держфінмоніторингом за результатами фінансового розслідування виявлено схему привласнення коштів Державного підприємства шляхом залучення фіктивного підприємства та пов'язаної з ним фізичної особи.

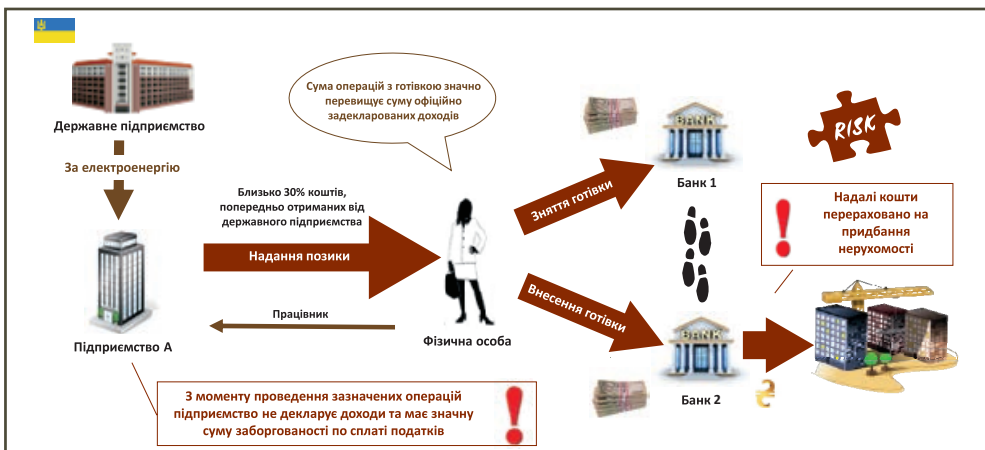
Встановлено, що Державним підприємством було перераховано кошти у вигляді оплати за електроенергію на користь Підприємства А. Того ж дня, близько 30% від суми отриманих коштів було перераховано Підприємством А у вигляді позики на користь власного працівника – Фізичної особи.

Надалі, протягом короткого періоду часу, Фізичною особою зазначені кошти було обготівковано в повному обсязі. Крім того, Фізичною особою протягом наступного року вносились готівкові кошти на рахунок в іншій банківській установі з подальшим їх перерахуванням на придбання нерухомості. При цьому, сума зазначених коштів значно перевищувала суму офіційно задекларованих доходів Фізичної особи.

З моменту проведення зазначених операцій Підприємство А не декларувало доходи та мало значну суму заборгованості по сплаті податків.

Фіктивне підприємство було використано для незаконного виведення коштів державного підприємства з метою подальшої легалізації шляхом придбання нерухомості.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 6.2.2 Розкрадання бюджетних коштів шляхом придбання товару за завищеною ціною.

Держфінмоніторингом виявлено схему розкрадання бюджетних коштів за участю **Компанії-нерезидента**.

В результаті проведеного розслідування встановлено, що **Державним підприємством** енергетичної сфери було перераховано бюджетні кошти з призначенням платежу за обладнання на користь **Компанії-нерезидента**.

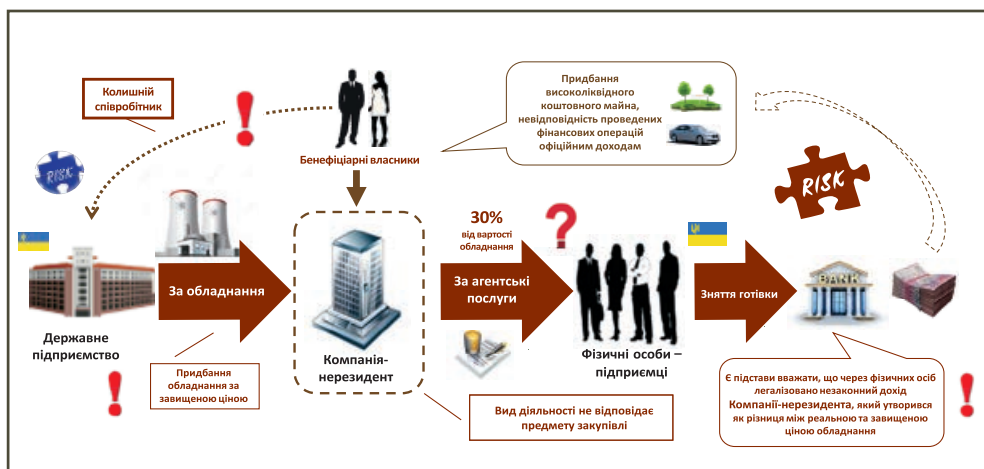
При цьому, договірна ціна обладнання, за якою було придбано товар, значно перевищувала ринкову вартість цього обладнання. Крім того, вид діяльності нерезидента не відповідав предмету закупівлі.

Надалі **Компанією-нерезидентом** частину отриманих коштів перераховано на територію України на рахунки **Фізичних осіб-підприємців** з призначенням платежу за надані агентські послуги, вартість яких неможливо оцінити, та знято готівкою в касі банку.

Бенефіціарними власниками **Компанії-нерезидента** є колишній співробітник **Державного підприємства** та його дружина.

В результаті реалізації зазначеної схеми, подружжям придбано коштовне майно та проведено фінансові операції на значні суми, які не відповідають їх фінансовому стану.

Правоохоронними органами здійснюється розслідування.

6.3. Відмивання злочинних доходів у оборонно-промисловому комплексі

Протягом останніх років на фінансування оборонно-промислового комплексу виділяються значні бюджетні кошти, що призводить до збільшення ризиків значних зловживань та розкрадання бюджетних коштів.

Зазвичай зловживання відбувається на етапі проведення публічних закупівель, коли переможцями стають суб'єкти з сумнівною або відсутньою бізнес-репутацією, які не мають ні виробничих потужностей, ні складських приміщень, ні відповідного персоналу.

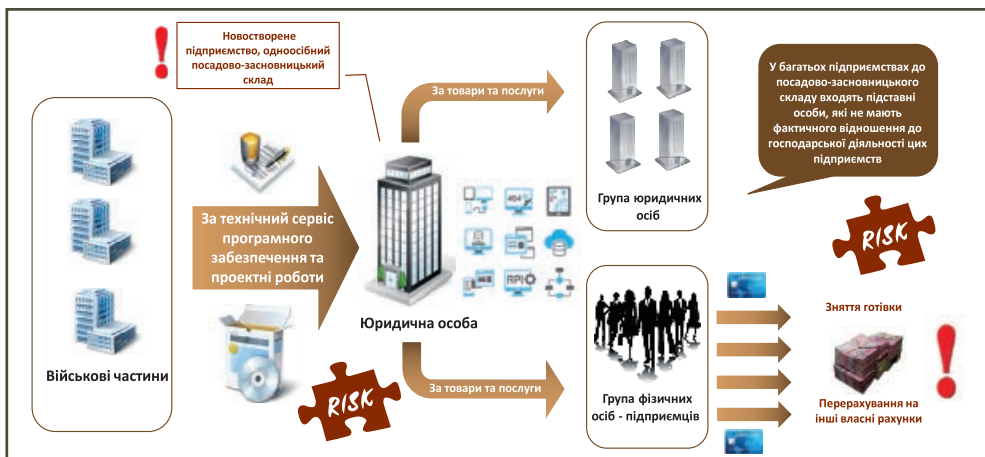
Присутність таких посередників призводить до завищення витрат на придбання товарів, робіт та послуг, чим завдаються збитки державі.

Приклад 6.3.1 Розкрадання бюджетних коштів з використанням розгалуженої мережі підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності.

Держфінмоніторингом за результатами проведеного фінансового розслідування, використовуючи інформацію правоохоронного органу, виявлено схему розкрадання коштів з державного бюджету, виділених для утримання військових частин, через створену мережу у складі великої кількості юридичних та фізичних осіб.

Військовими частинами на рахунок новоствореної **Юридичної особи** було перераховано грошові кошти з призначенням платежу за технічний сервіс програмного забезпечення та проектні роботи.

Надалі частину отриманих коштів **Юридичною особою** було перераховано на користь **Групи юридичних осіб** з ознаками високого ризику. Встановлено, що у багатьох підприємствах

до посадово-засновницького складу входять підставні особи, які не мають фактичного відношення до господарської діяльності цих підприємств.

Іншу частину коштів було перераховано на рахунки **Групи фізичних осіб-підприємців** з призначенням платежу виплата доходу особі. Надалі отримані кошти було частково знято готівкою або перераховано на інші власні рахунки цих осіб. При цьому правоохоронним органом встановлено, що зазначені фізичні особи-підприємці не надавали товарів та послуг, за які отримали оплату.

Тобто, з метою незаконного привласнення бюджетних коштів створено мережу у складі значної кількості юридичних та фізичних осіб, яка надавала послуги з відмивання коштів, у тому числі шляхом переведення безготівкових коштів у готівку.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 205, 209 КК України.

Приклад 6.3.2 Розкрадання коштів державного підприємства з використанням сумнівних послуг.

За результатами аналізу фінансових операцій та з врахуванням інформації, отриманої від правоохоронних органів та підрозділу фінансової розвідки іноземної країни, Держфінмониторингом встановлено схему привласнення посадовими особами **Державного підприємства** коштів підприємства шляхом їх перерахування за межі України на підставі договорів про надання сумнівних послуг для оборонного комплексу.

Встановлено, що **Державним підприємством**, яке за рішенням суду було визнано банкрутом та має значну заборгованість по сплаті обов'язкових платежів до бюджету, було укладено агентський договір з **Компанією-нерезидентом**, згідно з яким компанія надавала послуги підприємству з продажу його продукції.

На виконання зазначеного договору **Державним підприємством** було перераховано грошові кошти на користь **Компанії-нерезидента** з призначенням платежу сплата за надані послуги. Водночас, іноземні організації не мали фактичних ділових відносин з **Компанією-нерезидентом**.

Крім того, при відкритті рахунків зазначеної компанії у двох іноземних банках було вказано різні країни реєстрації компанії та різні види діяльності, що може свідчити про фіктивність компанії. Також встановлено, що бенефіціарами **Компанії-нерезидента** є фізичні особи – громадяни України.

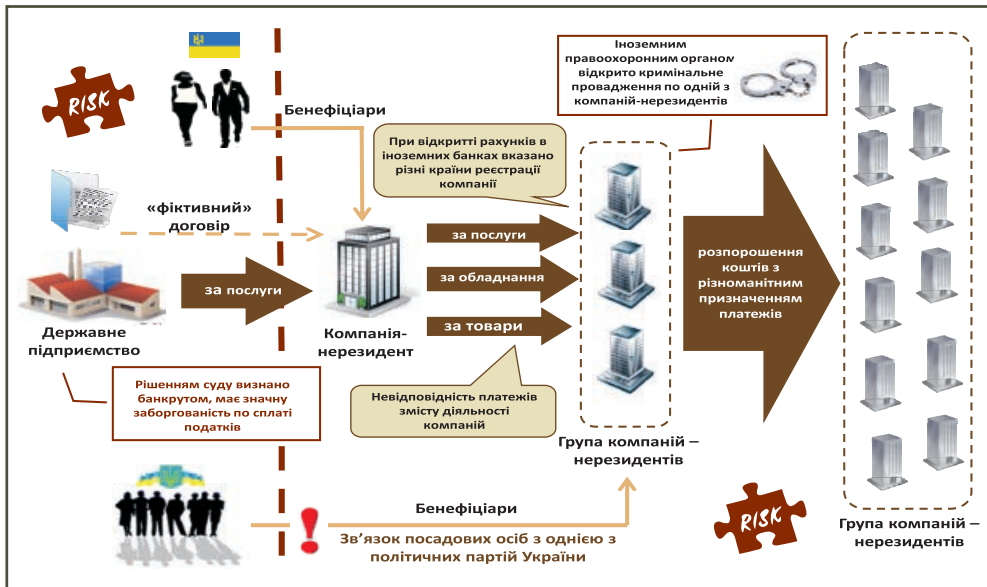
У свою чергу, **Компанією-нерезидентом** кошти перераховано в основному з призначенням платежу сплата за обладнання на користь **групи Компаній – нерезидентів**, посадові особи яких мають зв'язок з однією з політичних партій України. При цьому, ані вид діяльності **Компанії-нерезидента**, ані вид діяльності контрагентів прямо не відповідає змісту проведених операцій.

Крім того, по одній з **групи компаній-нерезидентів** іноземним правоохоронним органом відкрито кримінальне провадження. Власниками декількох компаній-нерезидентів також є громадяни України, які пов'язані з однією з політичних партій України.

Надалі, з рахунків **групи Компаній – нерезидентів**, кошти **Державного підприємства** розпоршувались великій кількості іноземних компаній з різноманітним призначенням платежу.

Таким чином, через договори з надання сумнівних агентських послуг кошти **Державного підприємства** було незаконно виведено за межі України.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування за частиною 5 статті 191 КК України.

Приклад 6.3.3 Розкрадання коштів державного підприємства шляхом незаконного перерахування за межі України.

Держфінмоніторингом разом з підрозділом фінансової розвідки іноземної країни виявлено схему виведення коштів **Державного підприємства** на користь компаній-нерезидентів на підставі удаваних угод.

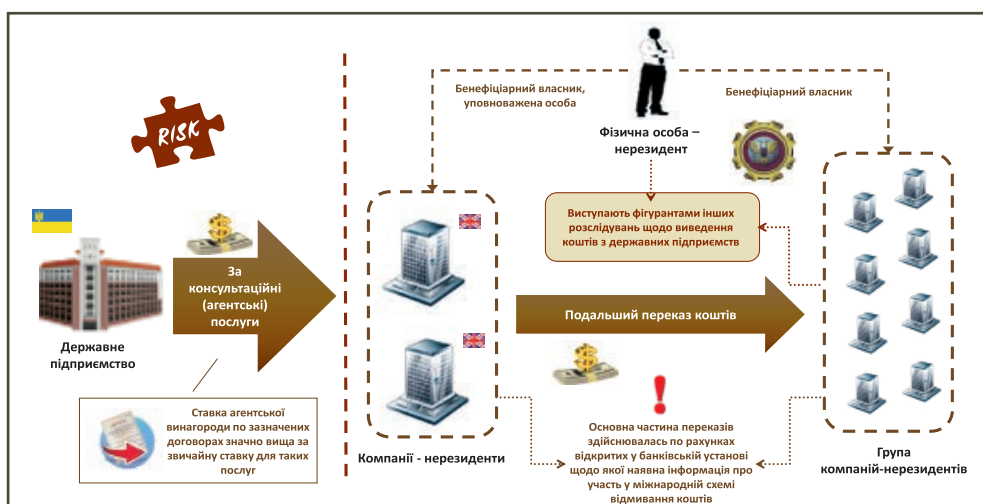
Встановлено, що двома **Компаніями-нерезидентами**, зареєстрованими на території Великобританії, було укладено з **Державним підприємством** договори надання агентських консультативних послуг за допомогу під час продажу обладнання військового призначення. При цьому, ставка винагороди по зазначених договорах була значно вища за звичайну ставку для таких послуг.

На виконання укладених угод **Державним підприємством** було перераховано кошти на рахунки **Компаній-нерезидентів**, відкриті у різних країнах. Надалі ці кошти було перераховано на користь пов'язаної групи компаній – нерезидентів. Бенефіціарним власником цих компаній – нерезидентів виступає одна і та ж фізична особа – нерезидент.

Фізична особа – нерезидент та частина підконтрольних компаній – нерезидентів, які отримували кошти, були фігурантами інших розслідувань, пов'язаних з незаконним виведенням бюджетних коштів з державних підприємств.

Основна частина переказів здійснювалась по рахунках **Компаній-нерезидентів**, відкритих у банківській установі, щодо якої наявна інформація про участь у міжнародній схемі відмивання коштів. Зазначені компанії-нерезиденти були використані з метою незаконного виведення коштів державного підприємства за межі України з метою подальшої легалізації.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування за частиною 5 статті 191 КК України.

Приклад 6.3.4 Розкрадання державних коштів підприємств через фіктивних контрагентів.

Держфінмоніторингом у ході фінансового розслідування встановлено, що від Групи підприємств оборонного комплексу перераховувались кошти на рахунки Підприємства А та Підприємства Б з призначенням платежу за комплектуючі до військової (спеціальної) техніки.

Надалі Підприємство А та Підприємство Б перераховували кошти на рахунки Групи підприємств 1 з призначенням платежу оплата за товар за договорами відступлення права вимоги боргу, фінансова допомога та іншими призначеннями.

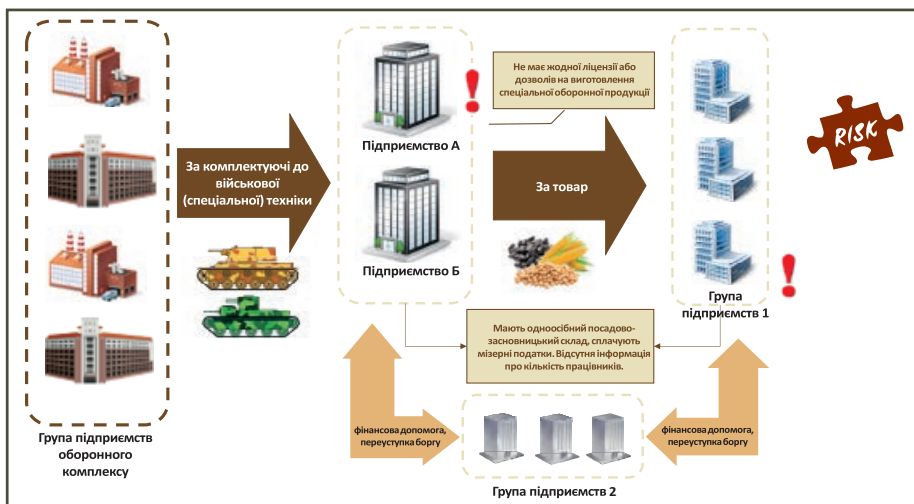
Тобто, призначення фінансових операцій жодним чином не відносяться до першочергового призначення зарахованих на користь Підприємства А та Підприємства Б коштів від Групи підприємств оборонного комплексу.

Підприємство А, Підприємство Б та Група підприємств 1 мають незначний статутний капітал для виробничих підприємств, одноосібний посадово-засновницький склад, у більшості відсутня інформація про задекларовані доходи та сплачені податки, що може свідчити про фіктивність таких підприємств.

Група підприємств 1 здійснювала також розрахунки з Групою підприємств 2, використовуючи ризикові інструменти: фінансова допомога, оплата товарів за договорами переуступки, тощо.

Висока ймовірність фактичного непостачання комплектуючих до військової (спеціальної) техніки від учасників схеми з ознаками фіктивності.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 366¹ КК України.

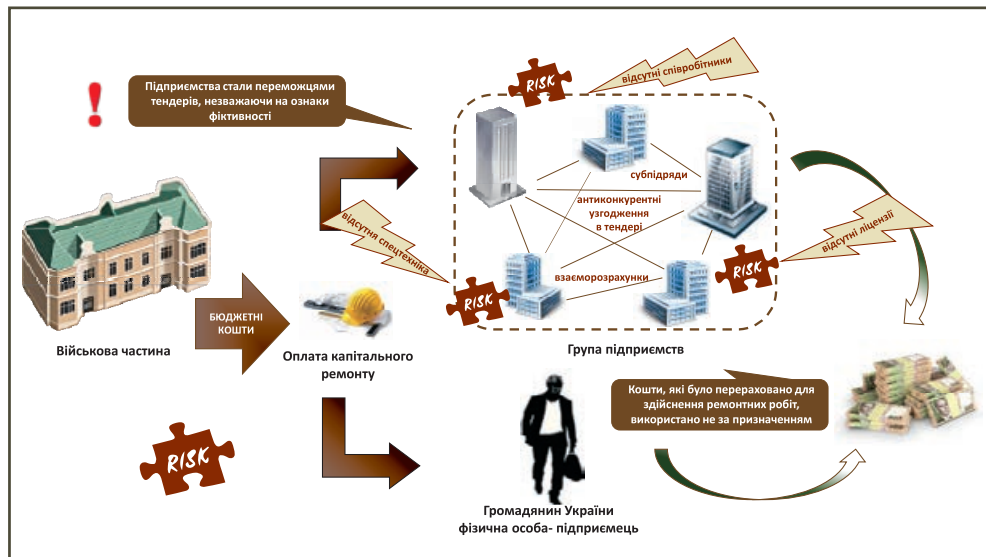
Приклад 6.3.5 Заволодіння коштами державної установи шляхом їх нецільового використання учасниками тендеру.

Держфінмоніторингом у ході фінансового розслідування з врахуванням інформації, отриманої від військової прокуратури, встановлено, що **Військова частина** здійснила оплату за капітальний ремонт та реконструкцію будівель на території військової частини. Кошти за вищезазначений ремонт, як переможці тендеру, отримали **Громадянин А**, який є фізичною особою – підприємцем, та **Група підприємств**.

Встановлено, що **Громадянин А** та **Група підприємств** не мали необхідних ліцензій, спеціалізованої техніки та співробітників для здійснення ремонтних робіт на території військової частини, проте з ними були укладені договори як з переможцями. Крім того, встановлено узгоджені антиконкурентні дії між переможцями тендеру – проведення ними взаємних розрахунків, укладенні субпідрядних договорів з метою заволодіння бюджетними коштами.

В ході фінансового розслідування було встановлено, що частина бюджетних коштів, перерахованих за проведення капітального ремонту та реконструкції будівель, надалі була знята готівкою з використанням ланцюга підприємств.

Правоохоронними органами здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 410, 425 КК України.

Приклад 6.3.6 Розкрадання коштів органів державної влади через ризикові фінансові інструменти.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронним органом виявлено схему незаконного заволодіння бюджетними коштами органу державної влади, який здійснює діяльність в оборонно-промисловому комплексі, за участю фіктивних підприємств.

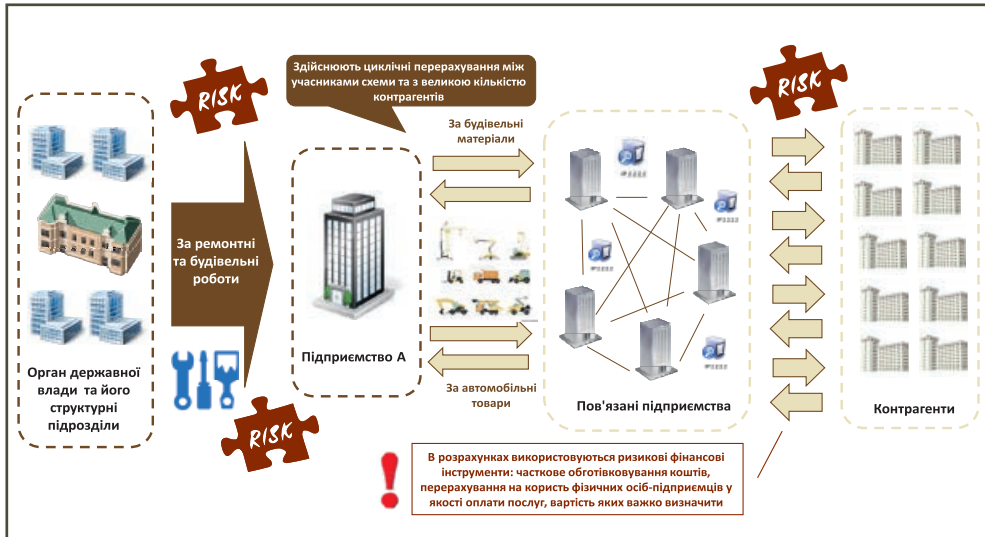
У ході фінансового розслідування встановлено, що Органом державної влади та його окремими структурними підрозділами перераховано бюджетні кошти на користь Підприємства А з призначенням платежу за будівельні та ремонтні роботи військової інфраструктури.

Надалі отримані кошти Підприємством А перераховано на рахунки пов'язаних підприємств, а також на користь низки суб'єктів господарювання.

За рахунками основних учасників здійснювалась значна кількість операцій між різними групами контрагентів з різноманітним призначенням платежу, в т.ч. із залученням бюджетних коштів від різних державних та комунальних установ.

Зараховані на рахунки Підприємства А бюджетні кошти було розпорошено між іншими підприємствами-контрагентами.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтю 191, 425 КК України.

Приклад 6.3.7 Розкрадання коштів військового призначення через фіктивних суб'єктів господарювання.

У ході фінансового розслідування встановлено, що **Підприємство А** регулярно отримувало кошти від ряду суб'єктів господарювання та бюджетних установ оборонно-промислового комплексу.

Слід зазначити, що **Підприємство А** неодноразово було переможцем тендерів.

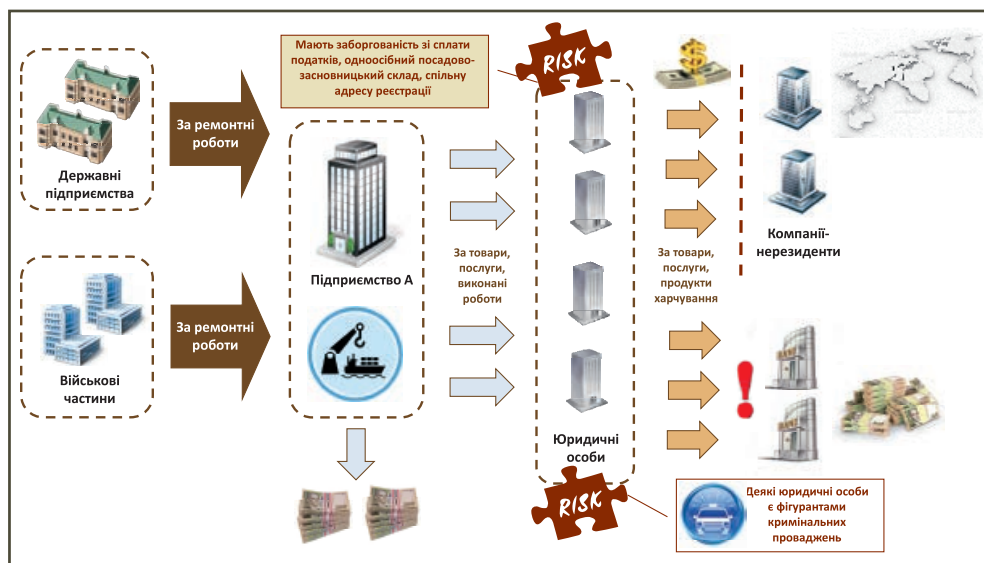
Надалі більшу частину отриманих коштів **Підприємством А** було перераховано на користь ряду юридичних осіб.

Зазначеними **юридичними особами**, частину отриманих коштів було переведено у готівку, іншу частину перераховано за межі України.

Встановлено, що основні учасники схеми мають заборгованість зі сплати податків, одноосібний посадово-засновницький склад, спільну адресу реєстрації. Крім того, деякі з них були фігурантами кримінальних проваджень, пов'язаних з несплатою податків та легалізацією злочинних доходів.

Таким чином, є підстави вважати, що фіктивні підприємства були використані у схемі заволодіння бюджетними коштами.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтю 191 КК України.

6.4. Відмивання злочинних доходів у сфері державного управління майном

Злочинні прояви у сфері державного управління та місцевого самоврядування фактично підпорядковують їх діяльність корпоративним та особистим інтересам обмеженого кола осіб. Розкрадання, нецільове використання та подальше привласнення державних та комунальних активів підриває рівень довіри громадян до органів влади.

Приклад 6.4.1 Розкрадання коштів комунального підприємства через зміни умов тендеру.

Держфінмоніторингом за результатами фінансового розслідування виявлено схему незаконного виведення коштів з комунального підприємства завуальовану внесенням численних змін умов договору постачання транспортних засобів.

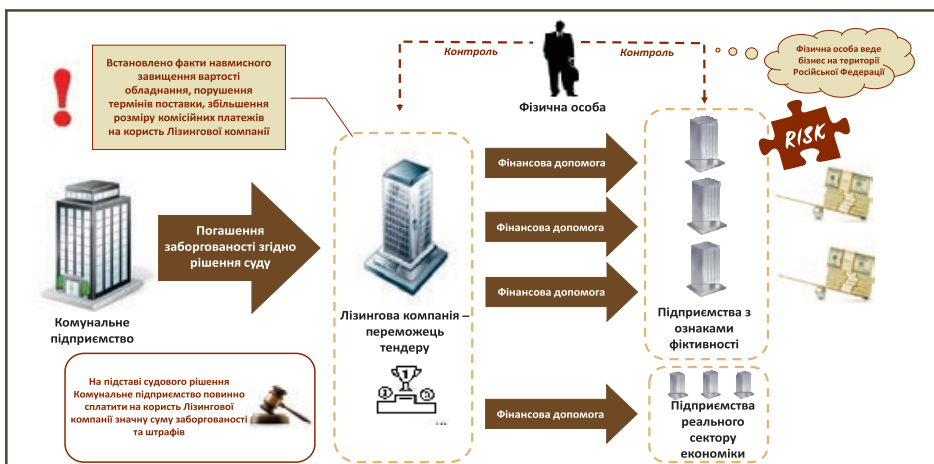
Встановлено, що **Комунальним підприємством** за результатами тендеру було укладено договір на постачання транспортних засобів з **Лізинговою компанією**. Співзасновником компанії є **Фізична особа**, яка веде бізнес на території Російської Федерації.

При виконанні договору встановлено факти завищення вартості транспортних засобів, порушення термінів постачання, збільшення розміру комісійних платежів на користь **Лізингової компанії**.

Крім того, на підставі судових рішень **Комунальне підприємство** сплатило на користь **Лізингової компанії** значну суму штрафу, що збільшило суму заборгованості.

Надалі частину отриманих коштів **Лізинговою компанією** було перераховано на рахунки ряду фіктивних підприємств, підконтрольних **Фізичній особі**, та знято з рахунків готівкою. Іншу частину коштів було спрямовано на користь ряду підприємств реального сектору економіки, власником яких є бізнес-партнер **Фізичної особи**.

Таким чином, існують порушення умов тендеру, безпідставні зміни умов укладеного договору та сумнівне судове рішення, які призвели до неправомірної розтрати коштів підприємства комунальної форми власності та подальшої легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

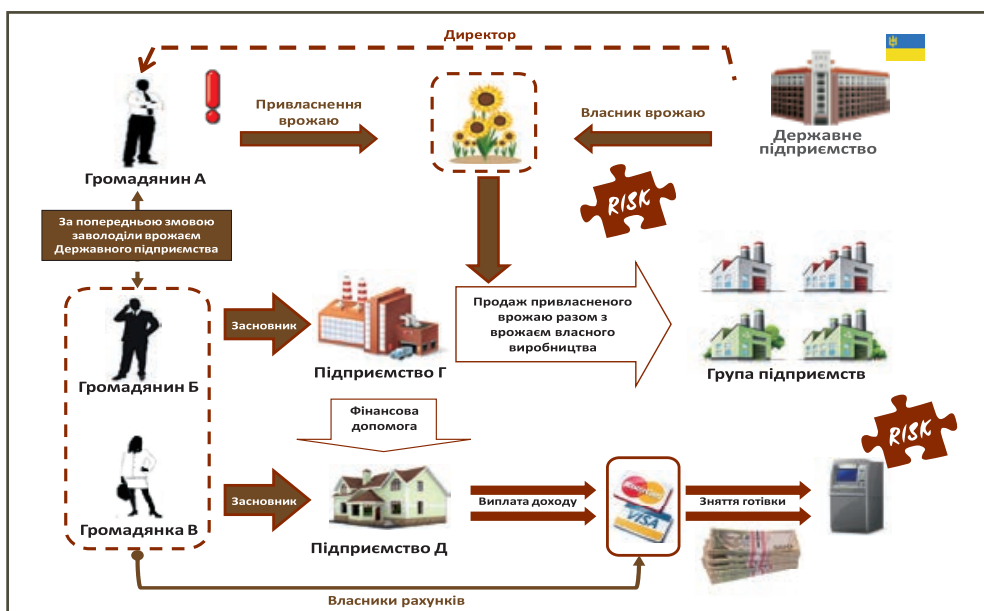
Приклад 6.4.2 Заволодіння активами державного підприємства.

Держфінмоніторингом разом з правоохоронним органом виявлено схему заволодіння активами державного підприємства шляхом зловживання службовим становищем посадовими особами з метою отримання неправомірної вигоди.

Встановлено, що **Громадянин А**, який є директором **Державного підприємства**, діючи за попередньою змовою з **Громадянином Б** та **Громадянкою В** і зловживаючи службовим становищем, заволоділи активами **Державного підприємства** (врожаєм сільськогосподарської культури).

Надалі, **Громадянин Б** здійснив продаж привласненого урожаю **Групі компаній**, використовуючи підконтрольне йому **Підприємство Г**, яке є реальним виробником сільськогосподарської продукції. Отримані від такого продажу грошові кошти **Підприємство Г** перерахувало з призначенням платежу фінансова допомога на рахунок **Підприємства Д**, засновником якого є **Громадянка В**, та на рахунки **Громадянина Б** і **Громадянки В** фізичних осіб-підприємців. Надалі, значна частка зазначених коштів була знята готівкою.

Правоохоронним органом здійснено досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 364, 191, 209, 205 КК України та направлено обвинувальний акт до суду.

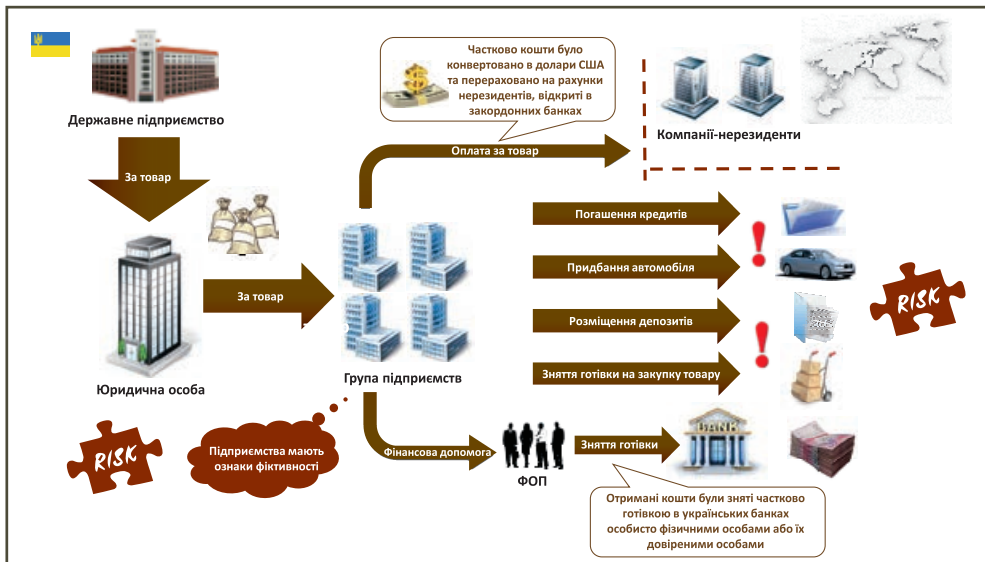
Приклад 6.4.3 Нецільове використання коштів державного підприємства.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронним органом виявлено схему розкрадання коштів **Державного підприємства** харчової промисловості через суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності.

Встановлено, що **Державним підприємством** було перераховано кошти за товар на користь **Юридичної особи**. Надалі більша частина цих коштів була перерахована на користь **групи підприємств**, які мають ознаки фіктивності: одноосібний посадово-засновницький склад, незначні податки, адреса масової реєстрації.

Надалі отримані кошти було використано **групою підприємств** на різні потреби, а саме: частково перераховано на користь **фізичних осіб-підприємців** з призначенням платежу фінансова допомога та надалі частково знято готівкою, конвертовано у іноземну валюту та перераховано її на рахунки нерезидентів, використано як погашення кредитних зобов'язань, на придбання автомобіля, розміщення депозитів.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 358 КК України.

6.5. Відмивання злочинних доходів у сфері проектування, будівництва, транспорту та експлуатації інфраструктурних проєктів

Привабливість сфери проектування, будівництва, транспорту та експлуатації інфраструктурних проєктів обумовлена одночасним існуванням великих державних підприємств-монополістів, які здійснюють непрозору господарську діяльність, та значним обсягом державного фінансування інфраструктурних проєктів.

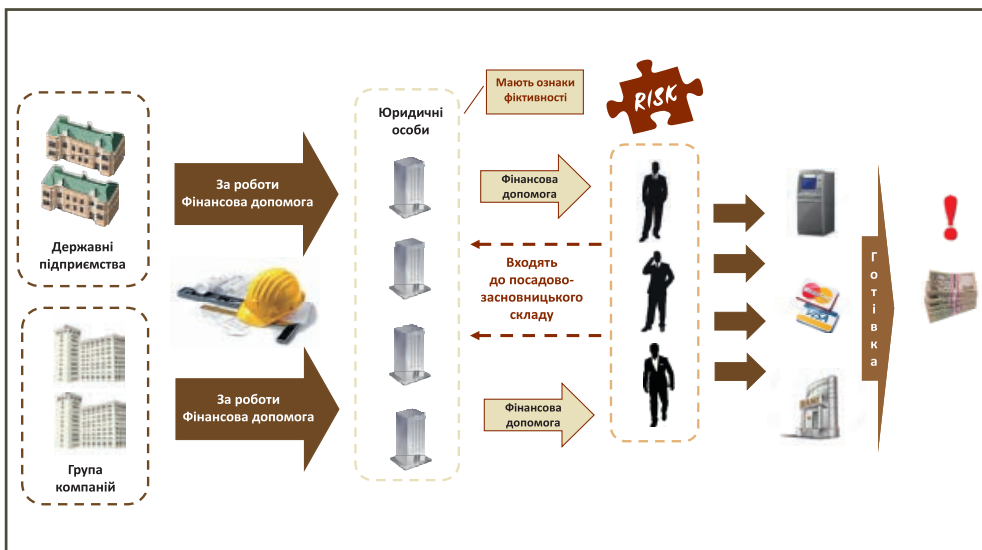
Непрозоре регулювання тарифів на перевезення пасажирів державними та комунальними автоперевізниками, складний розрахунок тарифів державних монополістів, «схемна» приватизація державного (комунального) майна, відсутність ефективного контролю надання пільг та будівництва соціального житла, все це дає можливість виводити бюджетні кошти.

Приклад 6.5.1 Розкрадання коштів державних підприємств з подальшим переведенням їх у готівку.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронним органом виявлено схему, спрямовану на незаконне виведення коштів з державних підприємств з подальшим переведенням їх у готівку.

У ході фінансового розслідування встановлено, що групою Державних підприємств сфери будівництва регулярно перераховувались кошти з призначенням платежу за проєктні, ремонтні, будівельні роботи та надання поворотної безвідсоткової допомоги на рахунки ряду юридичних осіб, які мають одноосібний посадово-засновницький склад, зареєстровані за адресою масової реєстрації, сплачують незначні податки.

Ці Юридичні особи отримували також кошти від інших осіб з призначеннями платежу за виконані роботи та надання допомоги.

Надалі, отримані **Юридичними особами** кошти було знято готівкою у вигляді поворотної фінансової допомоги посадово-засновницькому складу цих підприємств.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтею 363 КК України.

Приклад 6.5.2 Розкрадання державних коштів із застосуванням «непрозорих» тендерів.

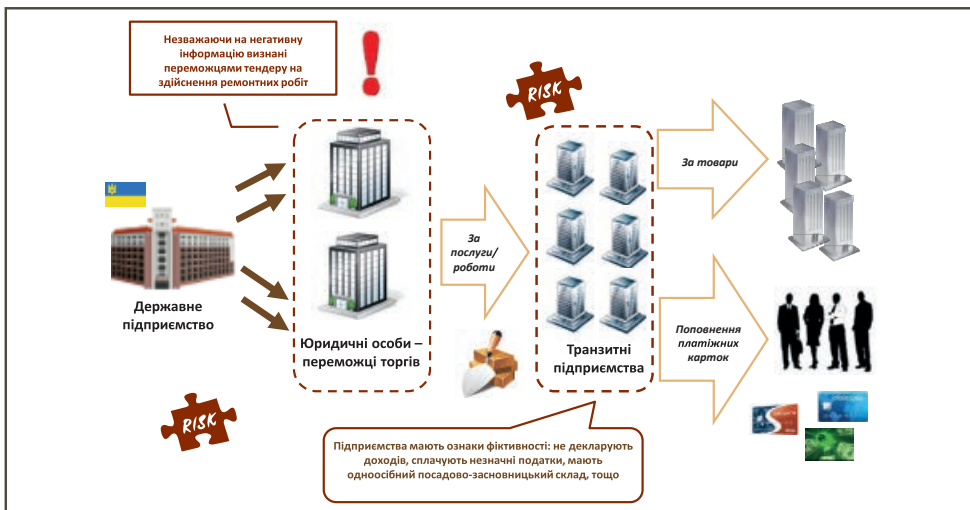
Держфінмоніторингом спільно з правоохоронними органами виявлено схему розкрадання державних коштів під час закупівлі державним підприємством робіт і послуг та можливої подальшої їх легалізації.

Встановлено, що дві пов'язані між собою **Юридичні особи**, що взяли участь у конкурсних торгах по закупівлі **Державним підприємством сфери транспорту** ремонтних робіт і послуг на значні суми, мали ознаки фіктивності у період безпосереднього проведення цих торгів. Проте саме вони були оголошені переможцями торгів та отримали бюджетні кошти за проведення ремонту.

Частину отриманих коштів зазначеними **Юридичними особами** було витрачено на розрахунки з іншими підприємствами для забезпечення своєї статутної діяльності та більшу частину (близько 91% суми перерахувань) перераховано на рахунки «транзитних» підприємств, з призначенням платежу – оплата за виконані роботи. Підприємства, які виконували роль «транзитних», теж мають ознаки фіктивності (пов'язані спільним посадово-засновницьким складом, зареєстровані за однією податковою адресою, не декларують доходи, сплачують незначні суми податків).

Надалі, «транзитні» підприємства дані кошти частково перераховували з призначенням платежу оплата за товари, а також – для поповнення платіжних карток ряду фізичних осіб. Таким чином, з метою розкрадання бюджетних коштів було використано підприємства, які мають ознаки фіктивності та не можуть забезпечити надання робіт та послуг у запланованих обсягах.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування.

Приклад 6.5.3 Розкрадання бюджетних коштів з використанням іноземних юрисдикцій.

Держфінмоніторингом спільно з правоохоронними органами за результатами проведеного фінансового розслідування виявлено схему розкрадання коштів з державного бюджету шляхом закупівлі товарів за завищеними цінами з подальшим їх виведенням за кордон на користь афілійованих компаній-нерезидентів.

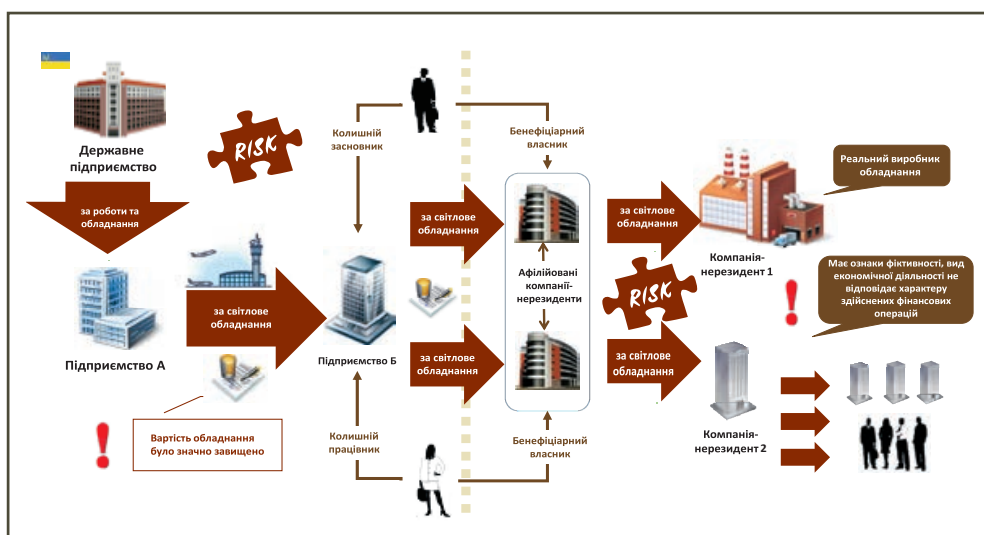
Встановлено, що **Державним підприємством** було перераховано на користь **Підприємства А** кошти з призначенням платежу за проведені ремонтні роботи та оплату за світлове обладнання. Надалі, **Підприємством А** частину отриманих коштів з призначенням платежу за світлове обладнання було перераховано на рахунок **Підприємства Б**. Правоохоронним органом повідомлено, що вартість зазначеного обладнання у договорі було значно завищено.

Отримані кошти **Підприємством Б** були перераховані на закордонні рахунки двох **Компаній-нерезидентів**, бенефіціарними власниками яких є колишній засновник та колишній працівник **Підприємства Б**. Надалі частину отриманих коштів було перераховано іншим двом компаніям-нерезидентам.

За інформацією підрозділу фінансової розвідки іншої країни **Компанія-нерезидент 1** є реальним виробником освітлювального обладнання, **Компанія-нерезидент 2** має ознаки фіктивності, вид економічної діяльності не відповідає характеру здійснених фінансових операцій.

Надалі отримані кошти **Компанією-нерезидентом 2** було розпорощено шляхом перерахування на рахунки ряду юридичних та фізичних осіб.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтю 364 КК України.

Приклад 6.5.4 Нецільове використання коштів державних підприємств транспортної галузі.

Держфінмоніторингом за результатами проведеного фінансового розслідування виявлено схему розкрадання коштів державних підприємств транспортної галузі.

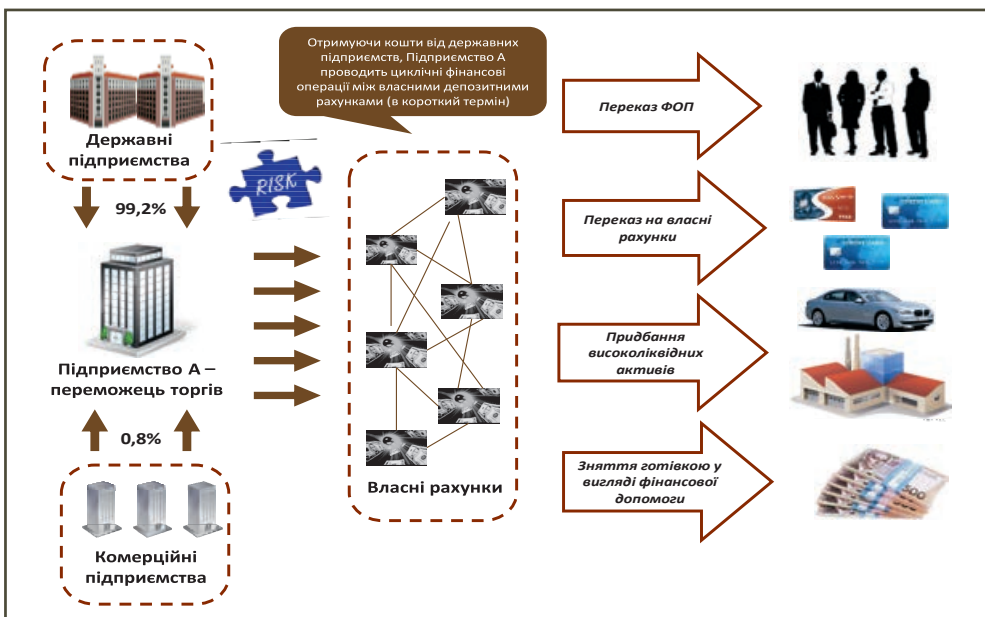
Встановлено, що Підприємство А як переможець тендерів отримувало значні суми від ряду підприємств державної форми власності.

Проте отримані кошти не використовувались для забезпечення виконання договорів, укладених за результатами тендерів, а розподілялись між власними депозитними рахунками Підприємства А.

Після повернення з депозитних рахунків основна частина таких коштів перерахована на користь Фізичних осіб – підприємців, з наступним їх використанням для придбання товарів класу люкс та знята готівкою через касу банку.

Підприємство А та його контрагенти раніше вже були учасниками схем відмивання злочинних коштів.

Правоохоронним органом здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за статтями 191, 209 КК України.

РОЗДІЛ VII.
ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА
СПОСОБИ ПРИВЛАСНЕННЯ
ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ

В ході проведення даного типологічного дослідження виявлено наступні типи (характерні) інструменти, пов'язані з привласненням коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Інструменти

Основними інструментами виведення коштів є:

- використання готівки;
- відступлення прав вимог (боргу);
- погашення кредитів;
- розміщення депозитів;
- договори фінансової допомоги (позики);
- оплата простроченої заборгованості;
- послуги, вартість яких складно визначити, псевдопослуги;
- агентські договори;
- спірні рішення судів;
- придбання нерухомості та елітних автомобілів;
- збільшення вартості товарів/послуг;
- підробка документів;
- збільшення розміру комісійних платежів;
- виплата дивідендів номінальним власникам.

Способи привласнення державних коштів

Найпоширенішими способами розкрадання державних коштів є:

- використання фіктивних суб'єктів господарювання, у т.ч. нерезидентів, для отримання бюджетних коштів;
- використання суб'єктів господарювання, у т.ч. нерезидентів, які пов'язані з керівництвом державного підприємства;
- встановлення замовником тендерних вимог під заздалегідь визначеного учасника. Змова учасників тендерів для визначення переможця;
- використання підставних осіб для реєстрації підконтрольних юридичних осіб з метою приховування реального бенефіціарного власника;
- використання афілійованих осіб для надання псевдопослуг;
- здійснення закупівель за заздалегідь обумовленими (як правило, завищеними) цінами, а також із маніпулюванням якістю та обсягом закупівель;
- укладання фіктивних договорів щодо надання послуг, виконання робіт та поставки товарів;
- проведення безтоварних операцій;
- оплата державних послуг на визначених суб'єктах;
- шахрайство з позиками та кредитами, наданими іноземними державами та міжнародними фінансовими організаціями, шляхом підробки фінансових документів і звітності;
- залучення фізичних осіб-підприємців, які є працівниками державного підприємства;
- покриття за рахунок бюджетних коштів витрат сторонніх юридичних та фізичних осіб;
- залучення псевдо ФОП.

Схеми розкрадання, нецільового використання та відмивання коштів державних підприємств (державних установ)

Найпоширеніші схеми розкрадання та відмивання коштів державних підприємств:

- державним підприємством (державною установою) перераховуються кошти на користь підприємств (переможців тендерів), які пов'язані з керівництвом державного підприємства. Надалі кошти перераховуються на користь фіктивних компаній для переведення в готівку;
- суб'єкти господарювання, які не мають найманих працівників та виробничих потужностей, отримують грошові кошти від державного підприємства (державної установи), частина яких направляється на користь посередників для виконання умов тендеру, інша частина переводиться в готівку або перераховується на рахунки посадових осіб державного підприємства (державної установи) та пов'язаних з ними осіб або підприємств;
- отримані грошові кошти від державного підприємства (державної установи) за товари/роботи/послуги надалі дробляться та розпоршуються серед значної кількості підприємств з ознаками фіктивності у якості надання фінансової допомоги/купівлі цінних паперів/переведення боргу з кінцевим отриманням готівки;
- державним підприємством (державною установою) перераховуються кошти на користь суб'єкта господарювання без фактичного постачання товарів та надання послуг;
- державним підприємством (державною установою) укладаються угоди про надання консультаційних або агентських послуг, у тому числі з компаніями-нерезидентами, факт надання та вартість яких складно встановити;
- державним підприємством (державною установою) перераховуються кошти на користь переможця тендеру, який надалі перераховує кошти на користь ряду фізичних осіб – підприємців з призначенням платежу виплата доходу, при цьому діяльність підприємців обмежується періодом отримання бюджетних коштів;
- виконання судових рішень по сплаті державним підприємством (державною установою) пені/штрафу за договорами, які мають спірні умови.

ВИСНОВОК

Створення ефективної системи контролю для протистояння фінансовим зловживанням у бюджетній сфері є важливою складовою у забезпеченні життєдіяльності держави, оскільки саме бюджет є невід'ємною складовою держави, і порушення, що вчиняються у цій сфері, негативно впливають на соціально-економічні процеси загалом.

Для забезпечення повноцінного функціонування дієвого механізму протидії правопорушенням і зловживанням у бюджетній сфері необхідне як вивчення та практичне втілення світового досвіду, так і виявлення типових схем та механізмів розкрадання коштів і майна державних підприємств та інших суб'єктів, які фінансуються за рахунок державного та місцевого бюджетів, що притаманні виключно вітчизняному фінансовому ринку.

Ключовою позицією є злагоджена співпраця між усіма учасниками національної системи протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, включаючи оперативний обмін інформацією та досвідом, консолідацію зусиль по виявленню і припиненню злочинів, доведення справ про виявлені правопорушення до винесення обвинувальних вироків.

Кількість і масштаби фінансових правопорушень у бюджетній сфері залишаються дуже значними. До найбільш корумпованих сфер діяльності у сфері державного фінансування нашої країни відноситься оборонно-промисловий та паливно-енергетичний комплекси, управління державними коштами та коштами місцевих бюджетів, управління майном державних та комунальних підприємств. Саме тут, у найбільш важливих для України галузях, спостерігається зловживання службовим становищем та збагачення за рахунок бюджетних коштів.

У ході типологічного дослідження встановлено наступні найбільш поширені предикатні до легалізації незаконних доходів отриманих з бюджету злочини: привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, шахрайство, службове підроблення, підроблення документів, зловживання владою або службовим становищем, службова недбалість.

Вказане дослідження спрямоване на розпізнавання та вивчення технологій злочинної діяльності в бюджетній сфері всіма учасниками системи протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, що має суттєве значення для забезпечення ефективного механізму запобігання та оперативного реагування на тіньові оборудки з коштами та активами державного та місцевого бюджетів.

ДОДАТОК. ДОВІДНИКИ ТА КЛАСИФІКАТОРИ

Суб'єкти, які фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів

<https://bit.ly/33MJQQI>

Єдиний реєстр розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів

(без інформації з обмеженим доступом)

Юридичні особи (державні підприємства та інші суб'єкти)

<https://bit.ly/2Z5sfEL>

Суб'єкти господарювання державного сектору економіки

(державних підприємств, їх об'єднань, дочірніх підприємств та господарських товариств, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків)

На сайті Фонду державного майна України оприлюднено реєстр суб'єктів господарювання державного сектору економіки (державних підприємств, їх об'єднань, дочірніх підприємств та господарських товариств, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50 відсотків).

Пошук у реєстрі відбувається за двома категоріями осіб:

- юридичні особи;
- фізичні особи.

Пошук відбувається за частковим збігом пошукових параметрів. Індивідуальна довідка про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення формується на основі пошуку записів в реєстрі за ІПН або кодом ЄДРПОУ електронного цифрового підпису.

<https://bit.ly/2Klwlo4>

Реєстр корпоративних прав держави

<https://bit.ly/2Z4W7RH>

Фонд державного майна України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 №1679 формує Реєстр корпоративних прав держави.

<https://bit.ly/2ZixSL8>

Реєстр суб'єктів господарювання-учасників відбору та/або контрагентів, якими неналежно виконувались обов'язки за договорами підряду

Міністерство оборони України формує Реєстр суб'єктів господарювання-учасників відбору та/або контрагентів, якими неналежно виконувались обов'язки за договорами підряду.

<https://bit.ly/2TM3E20>

Зведений перелік суб'єктів природних монополій

На Антимонопольний комітет України покладені функції ведення зведеного переліку суб'єктів природних монополій.

Порядок складання та ведення зведеного переліку суб'єктів природних монополій затверджений розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28 листопада 2012 року № 874-р.

<https://bit.ly/2zcML7i>

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг оприлюднює:

- реєстр суб'єктів природних монополій у сфері енергетики;
- реєстр суб'єктів природних монополій у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Фізичні особи

<https://bit.ly/2Wqj4ER>

Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або правопорушення, пов'язані з корупцією

Національне агентство з питань запобігання корупції оприлюднило Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Пошук у реєстрі відбувається за двома категоріями осіб:

- юридичні особи;
- фізичні особи.

Пошук відбувається за частковим збігом пошукових параметрів. Індивідуальна довідка про корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення формується на основі пошуку записів в реєстрі за ІПН або кодом ЄДРПОУ електронного цифрового підпису.

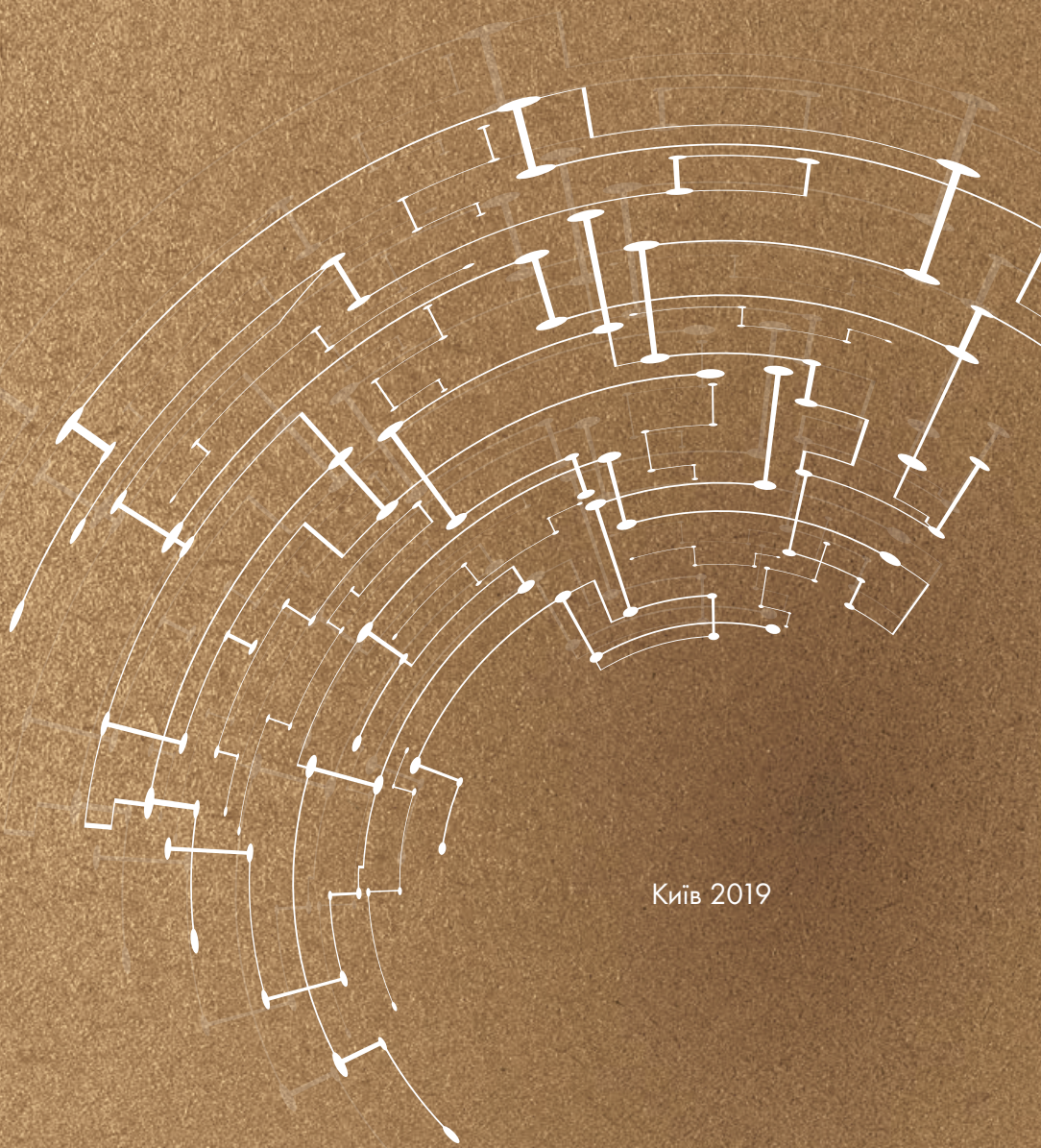
Майно

<https://bit.ly/2ZbEMWJ>

Єдиний реєстр об'єктів державної власності

<https://bit.ly/2ze4BXv>

Формування та ведення Єдиного реєстру об'єктів державної власності здійснюється Фондом державного майна України відповідно до Закону України «Про управління об'єктами державної власності», постанов Уряду від 14 квітня 2004 року № 467 «Про затвердження Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності» (зі змінами та доповненнями) та від 30 листопада 2005 року № 1121 «Про затвердження Методики проведення інвентаризації об'єктів державної власності» та інших нормативно-правових актів.

Київ 2019